

A szentföldi események

— Jeruzsálemben ismét megölték egy zsidót! Szombaton és vasárnap ismét feszült volt a helyzet Jeruzsálemben. Szombaton délután egy arab megölt egy zsidót, amikor imája végeztével a Nyugati Faltól hazament. Ugyanott egy *Chefz Pinchas* nevű zsidót egy arab késszurásokkal életveszélyesen megsebesített. Több arabot letartóztattak. — Vasárnap 60 arab közép- és alacsonyabb lakott városrészt, a rendőrség ezuttal elosztatta a zavargókat. — A zavargások kezdetekor megsebesített Dr. Wolfgang Weisel zsidó újságíró állapotát rosszabbodott. — Az eddigi zsidó veszteséglista: 126 halott, 217 sebesült. Ebből Hebronra 65 halott és 62 sebesült; Jeruzsálembre 30 halott, 46 sebesült; Szaffredre 16 halott, 27 sebesült esik.

A Szentély-fal mellett. Az arabok tovább építkeznek. Csütörtökön, szeptember 5-én egy vallásos szefárd zsidó, Mayer Akkad nem törődve az izgatott helyzettel, elment a Kajszel Maarovihoz imádkozni. Két rendőr őrizte, amire az arabok ellenségeskedése miatt szükség volt, de nem zavarták áhitatában. Nem tudni egyelőre, vajjon a szokásos szombat fogadása (kabolász sábosz) lehetséges.

— **A kormányzat szégyeli a történeteket.** Hebronban az arab banditák megcsönkítették a halottakat és az élőket. A kormányzat e dolgokat most el akarja tussolni. Ezért megtiltották a megcsönkített holttestek lefényképezését. Egy amerikai konzulátusi tisztviselő lefotografált több holttestet. Amikor meglátták, elvették tőle a gépet és a felvételeket megsemmisítették.

— **Vanderwelde vádolja a palesztinai hatóságokat.** A volt belga külügyminiszter és a munkás internacionale vezetője levelet intézett Jean Fischer belga cionista vezérhez, s azt fejtegeti, hogy a népszövetség kötelessége megállapítani, vajjon Anglia teljesítette-e kötelességeit. Nem szabad szem elől téveszteni, hogy a helyi közigazgatás csődöt mondott a Szentély-falnál. Ha bajok történtek, úgy ez a hatóságok gyengeségére, arab-barát elfogultságára vezethető vissza, valamint a katasztrófa elhárítására alkalmas rendszabályok hiányára.

— **Palesztinai segélyezés.** A párizsi segélybizottság 15.000 fontot küldött Palesztinába, ez összegből 13.000 fontot adományozott Edmond, Robert és Eduard Rothschild.

— **A főmufti a főbiztos előtt.** Husseini főmuftit tartják a mostani arab rablások szellemi vezérének, ami annál különösebb, mert méltóságát az első palesztinai zsidó főbiztosnak Herbert Sámuelnek köszönheti, bár már akkor is ismert volt türelmetlenségéről, de a zsidó Herbert Sámuel éppen pártatlanságát akarta dokumentálni. A mostani zavargások kezdeténél őt kezdték okolni Most megjelent a főbiztosnál s kijelentette, hogy az arabok számára olyan jogokat követel, mint amilyen a zsidóknak van, követeli továbbá a további zsidó bevándorlás beszüntetését és a megtörtént vérengzésekről való felelősséget elhárítja magáról.

— **Az angol kormány nyilatkozata a palesztinai helyzetről.** A Népszövetség legutóbbi ülésén az angol miniszterelnök nagy beszédében kitért a palesztinai helyzetre. Részvételét fejezte ki az áldozatok hozzátartozóinak, majd kijelentette: első kötelességünk lesz a helyzetet ismét kezünkbe venni, a második kötelességünk lesz állandó békét szerezni mandatórius országunkban. — A gyarmatügyi miniszterium részletes nyilatkozatot bocsátott ki. Kilátásba helyez szigorú nyomozást és pártatlan bíróságok kiküldését. Parlamenti vizsgáló bizottság megy Palesztinába. Elnök lesz Sir Walter Shaw, aki előbb Hátsóindiában működött. (Remélhetőleg nem fogja a zsidó lakosságot holmi ázsiai benszülőtekként kezelni, amint azt a hátsóindiai lakossággal szokta természetszerűleg megtenni.) További tagok lesznek az angol konzervatív, liberális és mun-

káspárt egy-egy kiküldöttje. Britannia egyébiránt ragaszkodik ahhoz, hogy Palesztina az ő mandátum-területe.

— **Bűjtölés, gyász mindenfelé.** A budapesti új beszéhamidros avató beszéde keretében — melyről már mult számunkban beszámoltunk — Steif Jonatán rabbi kegyelettel emlékezett meg a Szentföldön mártírhalt hittestvéreinkről, valamint az oroszországi góluszról. Bűjtölésen és pénzküldésen kívül fokozottabb tóranulásra szólította fel a hiveket. — **A szlovenszkoí orth. központi iroda felhívása** folytán a szlovenszkoí rabbik hitközségeikben erev Rajs chajdes napján általános bűjtöt rendeltek el bűnbánó imákkal. Pozsonyban a bűjt napján az események elleni tiltakozás jeléül az összes zsidó üzletek lehúzták redőnyeiket délután 3-tól negyed 4-ig. — **Németországban** az Aguda felhívása folytán bűjtöltek a mult hét szerdán; a jajm kipür kótajn imát talisz és tefiliben mondták el. A gyengélkedők megváltották a bűjtöt a Méir Báál Hánész javára. — **Jeruzsálemben** a mult hét szerdáján Tisóbeóvhoz hasonló gyászban ülték meg, bűjtöltek és kinosz, jeremiádok zokogásával.

— **Tiltakozás a megszárlások ellen.** A magyar zsidók Pro Palesztina Szövetsége a cionista szövetséggel karöltve kedden este tiltakozó gyűlésen foglalt állást a palesztinai zsidómegszárlások ellen. A régi képviselőház nagyterme zsufolásig megtelt. Székely Fejenc udvari tanácsos mutatott rá arra, hogy a palesztinai események az egész kultúrvilág felháborodását felkeltették. Beregi Armin, dr. Fischer Gyula pesti főrabbi, dr. Friedmann Ignác, dr. Schönfeld József, dr. Adler Vilmos hatvani főrabbi és Székely Béla felszólalásai után határozatot fogadtak el, amelyben a gyűlés mély fájdalomnak és megdöbbenésnek adott kifejezést ama gyászos események fölött, amelyeknek Palesztina legutóbb színhelye volt. A gyűlés megbizta a Pro Palesztina Szövetség vezetőjét, hogy sürgősen szervezze meg a magyar zsidóság körében a segítőakciót a rombolások helyreállítására.

Divatköföde!

Javításokat elvállalok. **Oppmann,** Kisdiófa-u. 9. — (Szombaton zárva.)

Üdvözlés a II. Kenészió Gedajlónak

Irta: Lóvy Herman, Érsekújvár

Másodszor gyűltek össze Bécsben az egész világ orthodox zsidóságának hivatalos és hivatalos képviselői. Hivatalos, mert azok az előírt formában, meghatározott számú választók által lettek megválasztva és kiküldve. Hivatalos, mert csak olyanok lettek képviselőkkül megválasztva, kik hithű zsidó életet élnek, e tórahü életet magukra és családjukra nézve nemcsak kötelezőnek mondják, hanem mint természetes kötelesség, meg is tartják. Ezen utóbbi kvalifikáció egyuttal garancia arra nézve, hogy a tárgyalások és Kenészió Gedajlón is tárgyilagosa és az egész zsidóságra nézve sorsdöntők lesznek. A II. Kenészió Gedajló már abban a külső ségben is elüt a többi — az utóbbi időben megtartott — zsidó kongresszus- és zsidó nagygyűlésektől, hogy az itt egybegyűltek-ről mindenki kétségen kívülnek tartja, hogy ezek testestől-lelkestől képviselik azon zsidó közönséget, mely őket ide küldte és teljes valójukban lelkesednek azon eszméért, melynek szolgálatában állónak mondják magukat. Tulajdonképpen mi a Kenészió Gedajló célja? A zsidókat és a zsidóságot érdeklő napi eseményeket és problémákat a *Tóra előírása* szerint megoldani. (Az „Agudas Jisróél programja). Hangsúlyozzuk: a zsidókat és zsidóságot! Mert e kettő elválaszthatatlan. És ebben rejlik az „Agudas Jisróél” fontossága a hithű zsidókra nézve. Mert az „Agudas Jisróél” abból a megdönthetetlen igazságból indul ki, hogy zsidó — zsidóság élet nélkül! az egy nem létező valami. Hirsch szerint az is egy lényeges különbség a zsidó és egy más nemzet között: más nemzet, miután szerzett magának egy államot, összeül és csinál magának egy alkotmányt, illetve nemzetfenntartó törvényt, a zsidó nép a Szinai hegyén előbb kapta a törvényt és aszerint kellett és kell neki az államát megalkotni, Izráel és a Tóra egyet alkot, e kettőt elválasztani nem lehet. Zsidó nép Tóra nélkül lehet tán nép, de nem zsidó. Minden problémát,

melyet a Kenészió Gedajló megoldani akar, elsősorban ebből a szempontból vesz bírálat alá, azért az egész világon minden orthodox zsidó meleg érdeklődéssel kíséri a Kenészió Gedajló lefolyását. A Kenészió Gedajlónak sok és nehéz a teendője. Egyike a legnehezebb feladatának: a világ összes orthodox zsidóit az orth. világszervezetbe, az „Agudas Jisróél” kötelékébe vonni.

Az „Arévusz” parancsa megköveteli tőlünk, hogy nem szabad melegelednünk azzal, hogy magunk és csak magunknak hithű életet élünk, hanem kötelességünk, hogy csatlakozzunk a többi hithű testvéreinkhez, hogy a Klál Jisróélért (a közjóért) fokozottak mértékben dolgozhassunk. Az egyesülésben van erő. Sok olyan problémája van a zsidóságnak, melyeket csak a nagy tömeg együttvéve tud megoldani. Okvetlenül szükséges, hogy minden hithű

A „Kenészió Gedajló” megnyitó ülése

— A „Zsidó Ujság” kiküldött munkatársától —

Szinütlig telt teremben, az óriási Sophiensaal-ban, ezernyi, ünneplés hangulatot magán viselő hallgatóság közepette kedden d. u. pontban 5 órakor megnyitott a Kenészió Gedajló. A megnyitó beszédet megkezdi dr. Pinchas Kohn, az Agudas Jisróél intéző bizottságának elnöke. Németül beszél, érdekesen és mély érzéssel. Szavait mikrofon segítségével az óriási terem minden egyes hallgatója jól érti. A szónok elsősorban megrendítő szavakban megemlékezik a Szentföldön elesett testvéreinkről. Majd szünetet tart beszédjében és Braun főkéntor ajkáról felhangzik a „Kél Molé Rachimim” ima, aminek hallatára a több ezer főnyi gyülekezet egy emberként felugrik és állva végighallgatják áhítozt megrendült-ségben a szent szolozsmát. Sokan hangosan zokognak, mások csendesen könnyeznek és mindenki benn sir a lélek. Egy percnyi *néma csend* a teremben... Ez után dr. Kohn folytatja a beszédet és megemlékezik kegyelettel ama gaonokról, akik az Aguda munkáját helye-

zsidó nagyböbbsége a Kenészió Gedajlón képviselt zsidók számát és akkor bátran odaállhat a Kenészió Gedajló vezetősége a Népszövetség elé: hogy mi vagyunk a zsidóság igazi képviselői, mert mi nemcsak hithűség értékben, sulyban, hanem a számszerinti értékben is a zsidóság többségét képviseljük. Ekkor a szavuk sulyosabb lesz és könnyebben érhetnek el a zsidóság számára eredményeket, melyek a zsidó életet és a zsidók megélhetésének lehetőségeit megkönnyítik.

Gondoljunk csak: Erec Jisróélra, a naplárreformra, a Sábosz szentségére, az egyes országok gazdasági és kulturális törekvéseire, melyek gyakran veszélyeztetik a Tóra tanulását és megtartását. Valóban csupa olyan probléma, mely megérdemli, hogy érte minden zsidó áldozatot hozzon.

A Bécsben összeült Kenészió Gedajlót szívből üdvözöljük. Üdvözöljük annak minden tagját és pártfogóját. Adja a jó P-ten, hogy működése teljes sikerrel járjon, hogy az áldást hozó legyen úgy a zsidóságra, mint minden zsidóra és végeredményben az egész emberiségre.

selték s támogatták. A sort megkezdi R. Méir Arak tarnovi és R. Méir Don Plocki ostrovi rabbival. Beszéde további folyamán üdvözli a kongresszuson megjelent diplomaták közül az osztrák, cseh szlovák, német, francia, jugoszláv, holland, lengyel, román állam megbízottjait. Az üdvözlés után rátér a gyülekezet feladataira, fejtegeti a kitűzött nagy célokat, a megvalósítás nehézségeit, az áldozatkésztséggel telített munka szükségét hangoztatva, a Mindenható áldását kéri a Kenészió-ra.

Utána az elnöki asztal mellett helyet foglaló Lewin rzeszowi főrabbi, a keletgalicai A. J. vezére emlékezik meg beszédjében a szentföldi eseményekről s különösen megrázó hatása volt, amikor a hebróni vérengzésnél legyilkolt szlobodkai jesiva-bócherek vértanuságáról szólt. Reméli, hogy Európa és Amerika kultüreimberei belátják a mostani állapotok tartáhatatlanságát. A Szentély-fal ügyében is meg kell óvni a zsidóság jogát, hisz sok évszázad óta hangzanak el a szent hely mellett zsi-

dó imák, szent zsoltárok és így a zsidóság a Kajsziel Máárovi-hoz való jogáról soha, de soha le nem mondhat.

A bécsi hitközség nevében dr. Pick meghívja a kongresszust a hitközség intézményeinek megtekintésére.

Mélységes csend lett, amikor az elnök kérésére a csortkovi rebbe szólni kezdett a gyülekezethez. Halkan beszél s egy kis Tóramagyarázat után áldását adja az összegyűltekre. Utána a geri rebbe beszél s igazi nagyhatású, bár keresetlen rebbe-szavakkal kíván áldásos sikert a kongresszusnak.

A résztvevők egy része kereste a megjelentek között az aggastyán „Choféc Chájim”-ot, R. Jiszroél Meyer Kagant, Radinból. A szentéletű patriarcha,

a Choféc Chájim gyengélkedésére hivatkozva, táviratilag kimentette magát s megáldja a gyülekezetet.

Ezután dr. Náthán Birnbaum tekintélyt parancsoló alakja jelenik meg. Birnbaum érdekes alakja a zsidó közéletnek. Már a 80-as években, mint egyetemi hallgató, megszervezi az első, nemzeti alapon álló zsidó ifjúsági egyesületet „Kadima” néven. Nagyon jellemző az akkori irodalmi működésének álneve. Mathias „Acher” név alatt írt, emlékeztetve a talmudi Acherre, Rabbi Méir renegát tanítójára és Rabbi Akiva elpártolt kortársára, aki tudatosan szembehelyezkedett a Tórával. Birnbaum az utolsó másfél évtized alatt azonban teljesen a zsidó vallásosság szónívója, hirdetője, igazolója és filozófusa lett. Most is arról beszél, hogy

a mai lelki krízisben csak a zsidó vallásosság képes az emberiséget a becsületesség, az erkölcs utjára vezetni.

Előadásának címe: „Israel und die religiöse Krise der heutigen Menschheit”. Aki gondolatainak mélységét s magasröptűségét nem is tudja követni, az is gyönyörködik lendületes előadásában, fejtegetéseinek Tóraszeretettől átitatott s meghitt melegségétől.

Mig Birnbaum a zsidóság valódi gondolatának helyét jelöli meg az egész világ szellemi életében, addig a következő előadó, Jacob Rosenheim azt fejtegeti, hogy a zsidó gondolatvilágban milyen hely illeti azt az egészség-gondolatot, amelyből az Agudász Jiszroél fakadt. A szónok, akit a kongresszus rendkívüli szívélyes

séggel üdvözöl, joggal beszélhet e kérdésről, mert a megdicsőült Breuer Salamon frankfurti rabbi mellett ő volt az Aguda megteremtője. Az előadás után a hallgatóság nagy óvációt rendezett az illusztris szónoknak. Ezzel az ünneplés aktussal bevégeződött a megnyitás s következik utána az egy hétre tervezett munka.

Az ünnepi megnyitó előadóján kívül a közönség tisztelteljesen üdvözölte Schreiber Akiba pozsonyi főrabbit, aki a hallgatóság sorában foglalt helyet. A főtiszteendő főrabbi ur — mint hírlik — a kongresszuson résztvevő Sussmann Viktor budapesti rabbival együtt, befolyását érvényesítette oly irányban, hogy

az ominózus negyedik paragrafus változást ne szenvedjen.

A „§ 4”-ben ugyanis arról van szó, hogy az Aguda vezetőségébe csak az választható, aki különálló orthodox hitközség tagja. E pa-

A vilá kongresszus további eseményei

— Kiküldött munkatársunktól —

... Bécs városa teljesen a Kenészió Gedajló jegyében áll. A városban, a pályaudvarokon mindenütt találkozhatunk jellegzetes kelet-európai viseletű hitsorsosokkal. A kongresszus épületében levő postának bélyegzője a „II. Weltkongress der Agudas Jiszroél”-t viseli címében. Több mint 200 rabbi van jelen.

A nagy rabbitanács

Az Aguda nagy rabbitanácsa már napok óta tartja üléseit a csortkovi rebbe elnöklétével. Megjelentek: Fürst Wien, Grodzenski Vilna, Lewin Rzeszow, Sapira Lublin, Bakszt Lomza, Zierlsohn Kisenev, Schreiber Pozsony, Katz Nyitra, Weber Póstyén, Hirschler Pozsony, Schorr Bukarest és két amerikai rabbi stb. Az érdeklődés középpontjában állnak Adler tel-avivi és Majani hebróni rabbi.

Utóbbi aki a mézárásokat túlélté, az elesett martirokat képviseli.

Aguda-bank

A Kenészió tárgyalásai folyamán Leo Wreschner (Frankfurt) bejelentette, hogy megalakult az Aguda-bank 2 millió aranyárka alaptőkével.

A lublini rabbi sziljümje

Sapira lublini, volt pietrikowi

ragrafust most egyes körök kérésére meg akarják változtatni s passzív választójoggal felruházni olyanokat is, akik a nagy, egységes hitközségek konzervatív csoportjához — mint például a pesti neológ hitközség rombach-uccai csoportja — tartoznak. Ez maga után vonná a csehszlovák, erdélyi s még több ország orthodox rabbijainak kivonulását. Ezt illetékes helyen a pozsonyi orthodox főrabbi is kifejezésre juttatta.

Egyébként megoszlanak a vélemények. Horowitz jeruzsálemi rabbi a §. 4 megszigorításáért száll sikra, míg Rosenheim (Frankfurt) a paragrafus törlése mellett foglal állást. Ugy határoztak, hogy az ügyet a nagy rabbitanács egy külön bizottságának adják ki. A bizottság tagjai a köv. rabbi: Sapira (Pietrikow), Lewin (Rzeszow), Wolkin (Pinsk), Katz (Nyitra), Spitzer (Szepesváralja), Hirschler (Pozsony), Dr. Spitzer (Hamburg).

Schreiber Sámuel.

rabbi nyilvánosan befejezi az Aguda tagok által az egész világon tanult Zevóchim traktátust. A palesztinai eseményekre célozva azért fohászkodik, hogy bár már vége lenne a zevochim-nak, mint emberáldozatoknak és győzedelmeskedjék a világon a „zivché elajkim”, a Tóra kulturája. A főrabbi erősen kikel azon orthodoxok ellen, kik távol tartják magukat az orth. világtól.

A kongresszus termében 3000-4000 résztvevő lehet. Ott láttuk a szadagórai rebbet, Fuchs nagyváradi, Freund szászrégeni, Dr. Jung newyorki, Sussmann budapesti, Deutsch pásztói, Dr. Auerbach halberstadti, Dr. Löwenstein zürichi stb. rabbiakat.

A kongresszuson nagy gyűjtést rendeztek a palesztinai károsultak javára, amely több ezer dollárt eredményezett.

A debreceni **Paneth-orth. szalámi legjobbnak** minnezt kérijel!

Ceres-ételzsir

a szokott kiváló minőségben minden fűszer-, csemege- és élelmiszerüzletben kapható.

Hutter József szappangyár
Olajipar részvénytársaság
Budapest, Erzsébet-körut 6.
Telefon: J. 461—92, 93, 94. J. 408—92

Az orth. ifjúság kongresszusa

A Kenészió Gedajlóval kapcsolatban ifjúsági vilá kongresszust is hívott össze az Agudász Jiszroél vezetősége. A rendezést az Agudaifjúsági csoportja eszközölte. A kongresszus színhelye a „Bayrischer Hof” diszterme. Hétfőn kezdődött a kongresszus és szombat estig fog tartani. Az egyes referensek foglalkozni fognak a zsidó élet legfontosabb kérdéseivel. Lesznek előadások a zsidó nevelésügyről (chinüch), továbbá az ifjúság szervezéséről. Tárgyalás alá került a keddi ülésen a szomb-

battartás és állászkövetítés fontos kérdése. A csütörtöki és a szombati ülésen a palesztinai kérdéssel kapcsolatban lesznek előadások. Az egyik referátum foglalkozni fog az Aguda góluszbeli politikájával, a másik az Aguda szentföldi politikájával.

A kongresszuson Amerika, Anglia, Franciaország, Belgium, Dánia, Svájc, Lengyelország, Litvánia, Románia, Csehszlovákia, Palesztina orthodox ifjúsága van képviselve. A megnyitó beszédét Fürst a bécsi Schiffschul rabbija tartotta. Beszédében megemlékezett a szentföldi eseményekről. Utána Lewin rzeszovi főrabbi és Tobías Horovitz (Varsó) beszélt. Utána megválasztották az elnökséget. Elnök lett Löwenstein (Zürich), társelnökök: Stroh (Bécs), Fisch (Nagyvárad), Donnebaum (Pozsony), Gordon (Newyork), Goldschmidt (Amsterdam). Az érdeklődés tárgyalást megkezdte Joél Sanger (Frankfurt). Ostorozza azt a németországi szokást, hogy némely gyárak a szombati üzemhez heter-t szerveznek s azáltal csökkentik a szombattartó alkalm-

zottak elhelyezkedési lehetőségét. Meier Schwarzmann (Varsó) az orthodox ifjúság kellő szervezésének szükséges voltáról beszélt, mert a mai világban ez az egyetlen mód az ifjúság egy részének teljes lezúllése ellen. A kérdéshez hozzászóltak dr. Auerbach halberstadti, dr. Winkler koppenhágai orthodox rabbi, A többi felszólaló: Eisenberg (Varsó), Gordon (Amerika), Landau (Frankfurt), Guttman (Nürnberg), Halpern (Lemberg), Weisz (Pozsony) kiegészítették, illetőleg megerősítették a referens fejtegetéseit. Valóságos ünnepi élmény volt Horovitz főrabbi pompás jidis beszéde a nevelésről. Kárhóztatja a mai iskola formalizmusát, amellyel csak tanít, de nem nevel, ezzel szemben oly oktatókat kíván, akik az életben példával szemléltetik, amit az iskolában tanítanak. Stroh (Bécs) kikel ama téves szemponthoz, amely az ifjúság korai felvilágosítása elhárítására a bibliát cenzurálja. Nézete és meggyőződése szerint, jobb, ha az ifjúság szent forrásból tudja meg azt gyermekded lelkülettel, amire később az élet posványos realitása ugyanis meg fogja tanítani.

Herman Ignác.

Kiváló minőségű és kivitelű **parókák** speciális készítője

Altschüler
Budapest,
VII, Csányi-u. 12

Király-utca sarok

Olcsó árak!

Tessék a címre ügyelni!

minden festőművész

Csak Goldberger festőt kérünk!

Reiner Károly Részv.-Társ.

textil-bizományi nagykereskedés

GOLDBERGER SÁM.F. és FIAI RT

bizományi üzlete

Uj helyiségei: VI., Vilmos császár-ut 15.

(a Bazilikával szemben).

Uj telefonszám: Lipót 962—53.

Sürgöncim: Reingold.

Szót kérek az iparos-jesiva problémához!

Irtta: **Fleischer Lipót** (Temesvár)

Remélem, hogy meg is kapom a szót, mert szerény véleményem szerint ez feltétlenül és okvetlenül ki is jár nekem. Ugyanis — tudtommal — én voltam az első, aki a régi Magyarországon ezen eszmét a nyilvánosság előtt, a sajtóban megpendítettem.

Csekély 23 esztendő előtt történt. Kortársaim még fognak emlékezni az előzményekre.

Katzburg Viktor »Nité Bachurim« címen Vácott lapot indít a talmudisták anyagi és szellemi helyzetének feljavítására. Mi, szegény, éhező, fiatal bócherék — akik átláttuk, hogy a koplalás és koldulás közül az egyiket sem választhatjuk, mert egyik sem méltó a zsidóság fenntartóihoz — szívesen csatlakoztunk a puritán jellemű fiatal szerkesztőhöz és nyíltan követeltük azt, amit akkor semmiképp sem akartak megérteni, de amit ma a »Tomché Jesivojsz« név alatt szervezkedett zsidóság megadni természetesen kötelességének tekint.

Igen, akkor csaknem veszedelmes forradalmároknak tekintettek bennünket, holott ma a »Tomché Jesivojsz« barátai a magyarországi orthodoxia elítélését képezik. Pedig a program szóról-szóra azonos volt a Tomché Jesivojsz programjával. Csupán az volt a hibánk, hogy mi 25 évvel hamarabb akartuk megvalósítani.

Nem tudom pontosan, hol és mikor alakult meg a kitünő »Tomché Jesivojsz« egyesület és így azt sem tudhatom, hogy vajon azon az alakuló gyűlésen megemlékeztek-e Katzburg Viktortól, akinek lelkében legelsőnek fogalmazott meg, 25 évvel ezelőtt, a Tomché Jesivojsz eszméje? Megemlékeztek-e arról, hogy Katzburg Viktor romlatlan naivságát, csodálatos, csaknem prófétikus bátorságát, nagy energiáját, tehetségét és

ifjúságának legszebb éveit ezen eszme megvalósítására szentelte?

Ha megis tették, ugyanis ajánlom, hogy a »Tomché Jesivojsz« 10 éves jubileumára írják meg a »Nité Baichurim« ezen eszme megvalósításáért folytatott küzdelmének történetét. Érdekes lesz és tanulni is lehet majd belőle.

Biztos, hogy sokan, sokat áldoztak már a Tomché Jesivojsz eszméjéért, de Katzburgnál többet senki. Mert ő ifjúságának legértékesebb éveivel együtt: jövőjét is odaadta. Mert nálánál sokkal kisebb kaliberű korabeli egyének szép rabbi és más állásokba helyezkedtek el, amidőn a lelkes és tágszívű Katzburg Viktor az akkori viszonyok ellen való keserves küzdelmében fecsérelte el idejét és erejét, kevés bámulót és sok ellenséget szerezvén magának. Végre pedig rezignáltan visszavonult, látván, hogy nagy lelkesedését és önfeláldozását félreösmerik, terveit elgáncsolják.

Akkoriban nagyon sajnáltuk a mi jóléti, jellemes vezérünket én pedig úgy éreztem, hogy illik hősünk küzdelmeit és bukását versben megénekelni, amelynek végén eképp vigasztaltam jó barátunkat:

אם רק כנס נשחתי הין
חשק העבודה לא יהיה ממנו!
עמלנו לא לריק, יגיעו לא להבל
כא יבא דור אחר ויהללנו.

(„Gondoztuk a szöllőt, nem élveztuk borát Szívünk, lelkünk mégis munkakedvvel teli, Nem hiába küzdjük küzdelmek nagy sorát: Jön egy új nemzedék: majd leszüreteli!”)

És a Gondviselés megengedte, hogy — bár deresedő fejjel — megérjük azt az időt, amidőn a megjövendő új nemzedék megérkezett! Ime, Katzburg Viktor terveit — nem csupán Magyarországon valósultak meg, mert a magyarországi példán immár Romániában és Szlovákiában is keletkezöben vannak a Tomché Jesivojsz egyesületek.

A rég elhintett magvak bőséges termést hoztak tehát. Kár, hogy csak 25 esztendő után.

Egy esztendővel Katzburg fellépése után a szerény »Nité Baichurim«-nak 5666 Tamüz 15.-én kiadott számában jelent meg »Jófé Talmüd Tajró im derech erecz« című cikkem, amellyel az iparos-jesiva eszméjét pendittem meg a magyar orthodoxia előtt.

Kifejtettem, hogy ha már létre is jönne azon várva várt társadalmi akció, amely a talmudistákat megkíméli a keserves koplalástól és a gyalázatos koldulástól és így a talmudisták jelenét türethetővé tenné: még mindig nincs megoldva a talmudisták jövője. Mert körülményeinél fogva nem minden bócherből lehet és lesz rabbi, sakter vagy melamed és nem minden vő hajlandó apósának nyakán ülni s nem minden após hajlandó a vőt a nyakán tűrni, midáig, míg ez valamely keresetbe jut.

Adjuk tehát meg a lehetőséget azoknak, akiknek gazdasági, társadalmi, helyi vagy személyi adottságok és körülmények folytán egy iparos-jesiva jobban felel meg, mint egy rendes jesiva, hogy ezek egy ilyen iparos-jesiván válhassanak ben-tajrókká és egyúttal önérvényes és becsületes iparosokká, akik nem kénytelenek másoknak terhére válni, hanem megnyugtató bizodalommal tekintenek a jövő elé.

És gondoljuk csak el, hogy mit jelentene a zsidóság számára, ha a kovács, szabó, asztalos, lakatos, órás és elektrotechnikus balbószok is eljőnnének esténként a Sáschevra siürhöz!

Természetes, arról szó sincsen, hogy a jesivák a mai formájukban megszűnjenek és minden jesiva iparos jesivává alakuljon át. Arról sem lehet szó, hogy egy és ugyanazon jesiván a hallgatók egyik része majd tanul ipart, a másik nem, ahogy ezt Domány ur képzeli, (Zs. U. aug. 16. szám.) Hanem csak arról van szó, hogy iparos jesivák is legyenek!

Ami pedig a többi hozzászólásokat illeti, akár pró, akár kontra: az eszme érdekét szolgálják. Noha némelyikből kitűnik, hogy az illető jóakaratu ur nem ért sem az iparhoz, sem a jesivához: mégis fontosak: propaganda szempontból. De az iparos jesiva maga nem a pilpülből, sem nem a különféle mérvadó személyek hozzászólásából fog létrejönni, mint ahogy egy másik t. hozzászóló hiszi; hanem egészen másképp.

Vegyük tudomásul, hogy sem az orthodox rabbikar, sem azt Orth. Iroda, sem ezeknek bármelyik bizottsága soha hivatalosan nem fogja kijelenteni, hogy az iparos jesiva mellett van. Mert a hivatalos orthodoxia, természeténél fogva, ilyen kijelentést nem tehet és ezt semmilyen hozzáértő egyén rossznéven venni nem fogja. De viszont, ha valamelyik ügyes és bátor — vallási szempontból teljesen megbízható — rabbi vagy nagy מורה egy ilyen iparos jesivát nyitna, ugy biztos, hogy azt a rabbikar és az Orth. Iroda vezetőségének tagjai egyenként külön, külön a legnagyobb örömmel üdvözölnének.

Igy lesz az eset — néhány év múlva — a tanítónőképzővel is. Évtizedek óta érezte a hivatalos és nem hivatalos orthodoxia a zsidó tanítónőképző hiányát. De soha sem gondolt senki komolyan arra, hogy a hivatalos, országos ortodoxia valaha ilyen intézetet fog nyitni. Ellenben ha ugyanezt az okos és ügyes miskolci orth. hitközség — a saját felelősségére — megteszi és ha az intézet csakugyan meg fog elelni az orthodox zsidóságnak(!), úgy annak az egész orthodoxia szíve mélyén, ottvendeni fog és elsősorban az ott képzett tanítókat fogja alkalmazni.

Tehát: fait accompli kell teremteni! És biztos, hogy az első iparos jesivának 4—5 évi sikeres fennállása után még 2—3 vagy több ilyen jesiva fog keletkezni. Én hittem 23 esztendő előtt, hogy eljön majd azon nemzedék,

amely Katzburg Viktor eszméjét megvalósítja és hogy a jesivákat támogató egyesület előbb-utóbb létrejön. Ép úgy meg vagyok győződve arról is, hogy újabb 23 év után, de valószínűleg még előbb, iparos jesiváink is lesznek. Mert jó és életrevaló eszme megvalósulását csak elődázni lehet, de örökre megakadályozni nem. Az igazságot agyonverni nem lehet.

És akik majd akkor a Zsi-

A sárospataki főrabbi új műve

„Nachlass Cevi“ „Über den geistigen Nachlass S. R. Hirsch z. z. I. Eine zurückweisung unbegründeter Angriffe gegen S. R. Hirsch. Von Rabbiner Ph. Fischer in Sárospatak, Ungarn. Verlag Sängers & Friedberg, Frankfurt a. M.“

Múlt számunkban már röviden jeleztük ezen munka megjelenését. De hogy olvasóinknak némileg fogalmat nyújthassunk azon változatos és gazdag tudományos tartalomról, mellyel e munka bír, csak az egyes fejezeteknek címfeliratait kell ideiktatnunk:

I.) Bevezetés. — II.) A zsidóság szellemi tartalmának kérdése, „A szellemi tartalommal telített orthodoxia“. — A zsidóság szellemi tartalma keresésének történelmi folytonossága. — A vallásbölcselkedőknek a táamé hamisítványról vallott felfogása. — Hirsch S. R.-nek kiváltsága és óriási nagysága a zsidóság szellemi tartalmának megállapítására irányuló kutatások terén. — „A zsidóság tudománya“ S. R. H. szerint. — III.) Hirsch S. R. műveinek (19 level és Chajrév) örök értéke, különösen az I. tenkérés ifjúság számára. — IV.) S. R. H. bibliamagyarozatának jelentősége. — V.) Kivánsága S. R. H. műveinek tanulmányozását? — VI.) Mit tettek S. R. H. fellépése előtt? — VII.) Szükséges-e egyáltalában az iteni törvények szellemi tartalma utáni kutatás? — VIII.) Csak „ellenmég“-e S. R. H. könyveinek ismerete az akadémikus ifjúság és hasonlók elvállaltatandója ellen, s teljesen fölösleges-e a héber forrásokhoz hozzáférők számára?

dó Ujság ezen számaiban bön-gésznek, csodálkozni fognak azon, hogy miképp is lehetett ilyen életrevaló, egyszerű dolgon annyit vitatkozni? Aminthogy ma sem tudja megérteni senkisé, hogy minek is irtak és vitatkoztak a »Nité Baichurimban« 25 évvel ezelőtt, annyi rengeteget a jesivák támogatása fölött, ahelyett, hogy a »Tomché Jesivojsz«-t már akkor megcsinálták volna.

A függelékben egész légió citátummal bizonyítja be a szerző, hogy a legszigorubb orthodox gáonok, p. o. Kszáv Szófer, R. Móse Hers Fuchs, R. Zalmen Spitzer stb. stb. is legnagyobb hódolattal adóztak S. R. H. kiváló nagy szellemének. De különösen hevesen kel ki a szerző ama hamis állítás ellen, mintha S. R. H. szerint csak a modern kultúrával társuló vallásosság birna értékkel. Itt valósággal pozdorjává zuzza Forst ezen felületes állítását. Egyszerűen ráolvassa S. R. Hirschnek ellenkező állítását: „Lieber Jude ohne Wissenschaft, als Wissenschaft ohne Judentum!“ Megcáfolhatatlanul hangzanak szerző szavai: „Auch für S. R. H. war trotz all seiner grossen Kulturfreundschaft die Thora das Absolute und alle andere Kultur das Bedingte.“

Legmelegebben ajánljuk tehát eme könyv megszerzését olvasóinknak. Rabbiknak és más hitközségi hivatalnokoknak, amennyiben lapunkra hivatkoznak, szerző a bolti ár (2 pengő) feléért (1 pengő) fogja művét megküldeni.

Figyelem!

Orth. kóser házikoszt

Jól, olcsón, izletesen étkezhet

Richter Nővéreknel,

Bpest, VII., Holló-u. 12. I. 10.

Mielőtt

SIRKÖVET

vásárol, saját érdekében kérjen költségvetést

Róna Sándor sirkőgyárából, Nyiregyháza.

Orthodox templom mellett.

Telefon 219.

Emlékezés Freudiger Mózesra

Tizennyolc éve lesz Elül 14-én, hogy óbudai Freudiger Mózes pesti orth. hitközségi elnök elhunyt. A tizennyolc évi forduló csak zsidó szempontból jelent valamit. „Tizennyolcz“ (י"ח) számbeli értéke a héber nyelvben a י"ח az „élő“ szó betűiben megtalálható. Az elmúlt 18 (cháj) év markáns bizonyítéka annak, hogy „az igazak elhunytuk után is élnek“ (czádikim af bemiszószom kerüim chájim); hogy tradíciója „cháj“; él a gyermekeiben s hogy nemes egyéniségével példát adott, miképen kell szigoru vallásosságot és társadalmi életszintet, nagy talmadudást és korszerű műveltséget egyesíteni s miképen kell a Tóra örök szellemét az utódokba beleplántálni. R. Majse szellemi életét s jelentőségét „Majse Jedábér“ c., fiai által kiadott kétkötetes mű tükrözteti vissza. A munka bevezetéseképen fia, a budapesti orthodox hitközség kitűnő elnöke, óbudai Freudiger Ábrahám, markáns vonásokkal rajzolja meg nagynevű apjának életét és törekvéseit. Mivel a halálozási évforduló a „ki szóvaj“ hetiszakaszra esik, akárcsak az elhunyt hétében, érdemesnek tartjuk az „Allgemeine Jüdische Zeitung“ 1911. szeptember 8-i számában megjelent nekrológiájából a következőket kiemelni:

— Meg van írva: „Ha bejössz az országba, amelyet az Örökkévaló neked ad birtokul, végy földed gyümölcsének javából s vonulj az országba, amelyet adott neked az Örökkévaló. Szólalj fel s mond: Ime elhozta a föld gyümölcsének javát“. Freudiger Mózes ezt szószerint bevalósította. Ami jutott neki a földi birtoklásból, azt I-ien adományának tekintette. A külvilág főruma helyett elindult az I-ten által kiválasztott helyre, a Tóra birodalmába. Élete fájának gyümölcsseit: gyermekeit I-tennek, a vallásnak szentelte. S amikor megjelenik I-ten trónusa előtt, elmondhatja, hogy elhozta földi lé-
ének gyümölcsseit.

מה הציון הלו אשר אני ראה? ויאמרו אליו אנשי העיר הקבר איש אלקים הרב הגאון הגדול מוה"ר משה פריידינגער דע אבירא זצוק"ל להודיע בשער בת רבים גדולה הגאון אין כאן מקומו ושתיקתי יפה מדברתי הלא שבחו אין לסיימה ואין די באר וקולמסי ודיו והמעצ קצר ולא ילאה הסופר לכן לו דומיה תהלה ואמנם לעת מצא ליום הלולא לעת חלמו זה שמנה עשר שנים נזכור אותו ומעשו הפונים אולי יהנן די צבאות אותנו בזכותו.

האי נכרא רבא ויקרא היה בנו של הרב הגאון הגדול ציסע מו"ה פנחס ליב ראבי"ד דק"ק אויבן ישן שהיה או עיר מלאה חכמים וסופרים. נולד בשנת תקצ"ג, ועוד בימי עלומוי וזה לשרות ממעין תורת רבותיו די ודי לרוייה והוא הרים דגלה של המשפחה האפרתים הלוא שלישי"א. וזכה לשתי שלחנות לתורה וגדולה במקום אחד והאציל מאת המלך מלכות אונגאריא בתואר האצילות לו ולכל יוצאי הלציו מינייהו מלכי מינייהו אפרוכי מינייהו רבנן וכל דבריו יקרים מפנינם עושים רושם ובלבבות נכנסים הירוף ובעל פיות צנא מלא ספרא בסופרי ספרא ותוספתא מכילתא ושאלתות וכל דו לא אנים ליה בש"ס ופוסקים איש המדות לו עשר ידות בער אנדות ראש המדברים בכל מקום וברוך מברכים לאומתו ומי זה האיש אשר יוכל לעמוד על מהותו ואיכותו וכנכנו הלא לו דעת יתירה וכו לו מן השמים תורה חכמה בינה ומדע יהו בו בצדור המור נצמדים ואנודים עד שגם מתנודיו לדבריו באימה ובראיה לדעתו הורים ומודים וחבר ספר משה ידבר על התורה וע"ד פולפול בהריפות עמקות ומלבד זה שהיה תורתו אומנתו היה ראש הקהל לעורך כ"ד שנים עד יום פקדתו בקהלנו היראים וכל דבריו צבור נחתכין על פיו ואין וחקר ותיקן כמה וכמה תקנות ולוחם מלחמות די צבאות והרב של שתי פיות שלף נגד המתחדשים בדית ולא השיב הרבו לתערה עד שאמרו דין נצוה אותנו דין נצוה אותנו וקדוש יאמר לו פני משה כפני החמה. הבו יקר וגדולה למשפחה הרמה הלוא כי מראש צורים אראנו ומנבעות אשונו ולמקור מחצבתם ואלה תולדותיו מלבד מעשיו הטובים וצדקותו ופעולותיו. ויולד לו שלשה בנים ויקרא להם שמות: הראשון הרבני המומס השר והמפסר השתדלן הגדול ופרקליט וטיביה ננו בנויה לכלל ולפרט ריכא ובר ריכא מו"ה ישעיה ליב פאן פריידינגער נ"י אשר נשא בווינו הראשון את בת השר והנגיד מו"ה יעקב לינדענבוים ורעייתו השניה בתו של מן מוה"ר שלמה קלוגער זצוק"ל. ובנו השני הוא הרב המאוה"ר הנגיד והקצין פאר גנר וראש הקהל דקהלתנו היה מו"ה אברהם שלישי"א והרב הגאון הגדול שלשלת היחסין מו"ה יצחק

ליב סופר מעיר דראקאוויטש בנו של מן כ"ס נתן לו בתו לאשה. והשלישי הכי נכבד הרב הנגיד והקצין חכם מחכמים מוה"ר יקותיאל נ"י, ושתי בנות היו ליה הבכירה אשת חול נודע בשערים מעשיה בהסידות וצניעות ובנמילת הסדים מרת מרים שרה לאה ע"ה. אלמנת הנגיד והקצין מו"ה יעקב לינדענבוים, והצעירה מרת מירל צדקת וצנועה אשר כל חכמתה בסלך ר"ח כפה פרישה רעני אלמנת הרב המופלג מו"ה אברהם מאיר בלווי ע"ה. ואף תורתו עמדה לו ולבניו אחריו וזכה לכל יוצאי הלציו ככל שבע מדות שמנו חכמים כלם נתקיימו ברבי משה רעיה מהימנא ובכנוי וכל בת ישראל דאיחילידי כוונתיהו תלד דור ישרים יבורך בפעם ר"ח אלול דהאי שחא ה"ק שלמה מאיר ווייס.

והאבן מקור תועק ממצבתו של נעליך העובר עלי הקברים יען תחתי ננו מובהר הגברים כתר מלכות כתר תורה כתר שם טוב פ"ג

שר וגדול בישראל גדול בתורה בחכמה ובמעשים טובים צדיק תמים פאר מקדושים הנביר הנעלה המפורסם לשם ולתהלה. לוחם מלחמות די ראש ופאר עדתו ק"ק בודאפעסט

ה"ה הרב המאוה"ר מוה"ר משה פריידינגער דע אויבירא זצ"ל שהיה בנו של אותו הצדיק הגאון הגדול מו"ה פנחס ליב זצ"ל ראבי"ד ק"ק אויבן ישן וזכה לשתי שלחנות לתורה וגדולה במקום אחד ולפני מלכים התייצב ונכתר בכתר האציל מאת אונגאריא הוא ובניו אחריו עד עולם

משה עלה למרום זקן ושבע ימים שקולה מתתו כהרבן בית צור עולמים הוא הגבר הוקם לראש ופאר קהלתו

פנה מכל עסקו לדרוש טובת בני אומתו ויצר התורה היראה והמדע כלי המדות נר לרגליו דבריו די וישנה תמיד באהבתו

פיו ולשונו הפיקו מרגליות נאה דורש ומקיים רציו לכל אחיו ורע צדקה מלא הפנים יצא טבעו בעולם לשם לתהלה ולתפארה דיו עשו תושיה להגדול ולהאדיר התורה דור ישרים נטעו ארוים הנה אחריו לברכה יראי די אנשי חיל רמי מעלה אשויו שלו ככה גדול צדקתו לא יסיר מלב עדת המפורסמה עדי עד ועמוד זכרו ושמו לברכה ישאר רוחו עלה השמימה באור החיים נצח להאר

יצאה נשמתו הקדושה והטהורה ביום י"ד לחודש אלול תרע"א לפ"ק ויספדו אותו בכבוד גדול ובמספר תמורדים למרתו ושם אמר מי העגדל ע"ה תנצב"ה

Rabbiinstalláció Berettyóujfaluban

Vasárnap szeptember 8-án a leg-
ünneplényesebben és impozáns kül-
sőségek mellett folyt le Berettyóuj-
faluban az új főrabbi Blum Ben-
czion fényes beiktatása.

Már Püspökladányban vette kez-
detét a fogadtatás, hová a hitköz-
ségnek, a Chevrának valamint a
Sasz Chevrának nagyszámu kül-
döttsége, Braun Adolf Sasz Che-
vra elnökkel az élén utazott a fő-
rabbi elé. Itt Liebstein La-
jos Chevra elnök üdvözölte első-
nek közvetlen, szép szavakkal az új
főpapot, melyre ő szeretetteljesen
válaszolt. A legközelebbi állomá-
son a szarvasi hitk. egy nagyobb
küldöttsége, kik autóval jöttek oda-
ig, szállt fel a vonatra, valamint
a környékbeli hitközségek kikül-
döttei is minden állomáson.

A berettyóujfalui állomásnál már
óriási tömeg várta az új főrab-
bit. Itt dr. Nagy Ede ujfalusi te-
kintélyes ügyvéd köszöntötte gyö-
nyörű, magas nivóju beszéddel a
hitközség új lelkipásztorát. Blum
főrabbi meghatottan köszönte meg
a szives fogadtatást. Azután özv.
Kovács Mórné a nőegylet nevé-
ben, mint annak e'nöke a főrabbinét
üdvözölte szívélyesen. Most a fő-
rabbi első utja boldogult szülei sir-
jának szolt, hol zokogva fohász-
kodott az egek Urához, hogy méltó
utódja tudjon lenni nagyhirű édes
atyjának Reb Amrom gaonnak.
Ezekután felvirágozott autókön és
kocsikon a főrabbit lakására ki-
sérték.

Közben az ünneplő közönség az
iskola udvarán felállított óriási
dízsátorban, mely nemzetiszinben
valamint Biharmegye szineiben fel-
lobogóva pompázott, egyre gyü-
lekezett, izgatottan várta az ünne-
pléj kezdetét. 4 óra előtt az egy-
házak, a megye, a hatóságok, a
község, a katonaság, az iskolák és
mindenfélé alakulatok kiküldöttei
is megjelentek és most a hitközség
legelőkelőbbjeiből alakult küldöttsé-
g a főrabbiért ment. A megje-
lent notabilitások sorában ott volt
Dr. Hajdu Gyula ref. lelkész, a

kath. egyházat Gyenes György r.
kath. plébános képviselte. A vár-
megye nevében dr. Fráter László
alispán volt jelen, a község elől-
járósága nevében Pozsár főbíró
és Szikszay vármegyei főjegyző
jött el; Vitéz Keresztély János bi-
harvármegyei testnevelési főfel-
ügyelő, a helybeli honvéd gy. e.
kiküldöttje a polg. isk. igazgatósa
stb. Képviseltette magát a deb-
reczeni orth. hitközség Strasser
főrabbi az élén, a szarvasi hit-
község; a derecskei hitk. Kohn
főrabbi; a bajomi hitk. B. szék
főrabbi és a helybeli anyaköny-
vikerülethez tartozó összes fiókhit-
községek.

Dörgő éljenzés fogadta a meg-
jelent főrabbit és most már kezde-
tét vette a tulajdonképeni beikta-
tás. A hitközség valamint a fiók-
hitközségek nevében Kepes La-
jos a népszerű és agilis elnök üd-
vözölte rövid, markáns, de gyö-
nyörűen felépített beszéd keretén
szeretetteljes szavakkal az új
főpapot, különösen kérve őt, hogy

**az ifjúság valláserkölcsi ne-
velésével szent Tóránk fé-
nyét emelje.**

Óriási hatást váltottak ki, ezek a
mély érzésű és legnagyobb szó-
noki készséggel előadott szavak,
melyet az ünneplő közönség zúgó
tapsorkánnal honorált.

Most már Blum főrabbi lépett
az udvarban feállított, virágokkal
díszített szónoki emelvényre és a
meghatottságtól remegő hangon
köszönte meg a feléje minden ol-
dalról megnyilvánult szeretettel-
jes fogadtatást. Székfoglaló tiszta
magyar beszédének legfőbb alap-
hangja főleg az volt, hogy méltó
akar lenni ahhoz a nagy bizalom-
hoz és szeretethez, melynek ugy
kiván legjobban eleget tenni, hogy
mindenben nagynevű édesatyja
nyomdokaiban akar haladni, kit a
hitközség általános rajongó szere-
tete és tisztelete övezett és ehhez
az Örökkévaló segítségét kéri. Fre-
netikus hatást váltottak ki még a
más felekezeti hallgatóság kö-

rében is a főrabbi izzó hazafias-
ságtól átfutott, körülbelül egy
óráig tartó magasszárnyalásu be-
szédének zárószavai, melyben az
összes jelenvolutakat felszólította,
hogy vele együtt mondják el, a
minden igaz magyar szívében ott
élő hitvallomást a Hiszekegyet.

Ezután a templomba vonultak,
hová a főrabbit felvirágozott bal-
dachin alatt vitték. Itt Ilyovits
főkantor szépen betanított ének-
karával **מה טובי הבא** és egy
zsoltár recitálásával fogadta a fő-
papot. Mincha ima után a főrabbi
gyönyörű német, Talmud és Mid-
ras magyarázatokkal átszótt beszé-
dett tartott, melynek első szavai
zokogásba fultak a nagy felindu-
lastól, hogy ő most tölti be boldog
emlékü atyja rabbiszékét.

Az installációt 300 teritékes
díszvacsora követte, hol először
Schlesinger J. a szarvasi hitközség
alelnöke bucsuzott el hitközsége
nevében a távozó szeretett főrab-
bitól. Utána a derecskei és a bi-
harnagybajomi főrabbi; Blum Ig-
nác és Hoffmann Márton helybeli
rabbik, Schwartz Ede nyiregyházi
chevra-elnök, Kepes Jakab és Klein
Gyula helybeli tekintélyes keres-
kedők, valamint a főrabbi veje
Fränkel emelték beszédeikkel az
ünnepléj fényét, melyre a főrabbi
is válaszolt, különösen a szarvasi-
aknak köszönnye meg azt a sok sze-
retetet, melyel őt ottani működése
alatt öveztek. Az izletes vacsora
után melynek elkészítésénél a hitk.
legelőkelőbb hölgyei működtek
közre, a főrabbit új otthonába ki-
sérték.

A gyönyörű beiktatás rende-
zése Kepes Lajos elnök fáradhatat-
lan tevékenységét és agilitását dí-
cséri, melyben az egész előljáró-
ság is lelkesen támogatta. Kepes
elnöknek az egész rabbi ügyben
való tapintatos, korrekt és minden
tekintetben kifogástalan eljárását a
főrabbi is kiemelte beszédében és
hálásan meg is köszönte.

Az Orth. Közp. Iroda táviratilag
üdvözölte a főrabbit s hitközségét.

HIREK

NAPTÁR

Sábosz Ki Széce, Elül 9. I. II, Perek
Sábosz kezdete (Bpest): 5 óra 40 p
kimenetele „ 6 „ 35 „

Olvasóinkhoz! Felkérjük mindazon igen t. olvasóinkat, akiknek előfizetése f. hó 1-én vagy még előbb lejárt, hogy azt postafordultával megújítani sziveskedjenek. Az átutalás legegyszerűbb módja belföldön postatakarékpénztári csekk útján (50,791 sz.): külföldön pedig (évi 22 P) postautalványon eszközölhető. (Romániában az utalványon az összeget a postahivatalnok tölti ki) Régóta hátralékban levő t. előfizetőinknek postai megbízásokat küldtünk és kérjük azoknak szives beváltását.

— A budapesti orth. hitközségben a közelgő ünnepekre a חוק שאינו יורר c. halachikus témát tanulják. (Gitin 53.)

— A frankfurti installáció. Amint értesülünk a frankfurti orth. hitközség f. hó 25-én fogja beiktatni állásába Horovitz Jenő hunfalvi főrabbit. A hitközség nagy előkészületeket tesz a főrabbi fogadtatásának minél ünnepélyesebbé tételére.

— Egy varsói templomban megölték egy szentföldi orth. rabbit רבי. Egy borzasztó bűncselekmény, mely a varsói Tragowauti templomban lett elkövetve, tartja most vizsgálomban egész Lengyelországot. A templomban ismeretlen tettes rablógyilkosságot követett el az akkor egyedül ott tartózkodó Reb Abel Mordechai Rosenthal 80 éves hajfai rabbin, aki rövid idő óta időzött Varsóban. A gyilkos úgy látszik tudta, hogy az aggastyán nagy vagyont hordozott magánál, mert mint a rabbi feljegyzéseiből kitűnik, 5000 font és 30.000 dollár volt ruhájába bevarrva. Rosenthal rabbit — ki a palesztinai orthodoxia egyik vezére volt — áhitata közben ütötte le a gyilkos kalapáccsal. A gyilkosságot csak később fedezték fel. A templom mellett lakó sámesz hallott ugyan jajkiáltásokat az üres templomból, de azt hitte, hogy egy mélyen lesújtott hívő önti ki a szívéit síró imában. — הנצי"ה

— Az erdélyi Machziké Hadosz. Mint az egyesület havi közlönyéből, a Szatmáron megjelenő Meged Jeróchim folyóirattól látjuk, a tordai főrabbi vezetése alatt álló

vallási egyesület nem tudja nemes hivatását teljesíteni, a helyi csoportok szervezetlensége miatt. A folyóirat egyébiránt héber és jidisch-deutsch nyelvű érdekes magideszt tartalmaz. (Cim: Red. Meged Jeruchim, Satu-Mare.)

— „Béke Miskolcon?“ című multheti cikkünkkel kapcsolatosan Miskolcra Sprei Izidor szefárd elnök irtól hosszabb levelet kaptunk, amelyben a következőket fejt ki:

— Az annyira óhajtott béke a megejtett tárgyaláson nem jött létre; legfeljebb csak pillanatra nyílág enyhült a helyzet. Sokkal mélyebben járó ellentétek vannak Miskolcon, minthogy azt egy békéltető bizottsággal elintézni lehetne. Amint köz tudomásu, arról van szó: a tradícióhoz hű, vallásos elemek szabadulni akarnak a vallástalanok vezetése alól. Ezt az ügyet pedig végérvényesen nem lehet elintézni, csupán akkor, ha visszaadják a miskolci szefárdoknak az 1890. év előtt megvolt autonómiájukat.

A levéllel kapcsolatban megjegyezzük, hogy multheti híradásunk teljesen autentikus forrásból származott. A levél egyébként nem cáfolja meg híradásunk lényegét, csupán rövid életet jósol a békének. Szerk.

— Kiutasították az eperjesi főrabbit. Eperjes orthodox zsidósága pár hónappal ezelőtt választotta meg a bukovinai R. Chaim Lau rabbit lelkipásztorának. Az új főrabbi nagy lendületet hozott a hitközségbe. Kivált mint szónok, mint talmudtudós, mint jesiva-szervező. Annál meglepőbb, hogy a hatóságoktól leiratot kapott, amelynek értelmében 14 napon belül el kell hagynia a cseh-szlovák államot. A hitközség megette a szükséges lépéseket.

— A bihar-udvari főrabbi רבי elhunyt Nagyváradon. Nagyvárad tudósítónk jelentése szerint R. Jakaj Perez Friedmann, a biharudvari hitközség 53 éven keresztül működött főrabbija ott elhunyt 82 éves korában. Az aggastyán Nagyváradon lakó gyermekei meglátogatására utazott, ott súlyos baja támadt, amely műtétet igényelt, de az operáció után megszűnt a Tórának és vallásosságának szentelt élete. Az egész nagyvárad orthodoxya megjelent a temetésén. A heszpédim sorát megkezdte fia: Friedmann M. D., a nagyvárad Ahavasz Réim-egylet rabbija, utána Kunmadarason lakó fia bucsuztatta, majd Briszsk Náthán csékei főrabbi beszélt. Rendkívül mély hatást keltett Schwarz József nagyvárad gyuleti rabbi, a hirneves

tudós bucsuztatója. Utána a Poél Cedek egylet rabbi, Klein Mózes szónokolt. A megboldogult hitközségének küldöttsége nem jelenhetett meg a temetésen, mert tagjainak utlevele nem volt rendben. — הנצי"ה

— Internátust és menzát a váci jesivának. A váci jesiva immár 50 éves. A félévszázados Tóra-intézményt a mai idők követelményei szerint akarja a jesiva jelenlegi kiváló vezetője, a váci gaon fia: Silberstein Dávid rabbi kifejleszteni. Buzgólkodására lelkes bizottság vette kezébe a jesiva fejlesztését. Aki egy internátusi szoba értékét felajánlja, annak nevét márványtáblán megörökítik (és elhunyt után misnájeszt tanulnak s kadist mondanak neki üdvösségéért). Küldemények e címre intézendők: Silberstein Dávid orth. rabbi (rabbi iskolai internátus ügyében), Vác.

— Amikor a pogromozó kozákok örködték a zsidók életbiztonsága fölött. Az ünnepeit francia filozófus Bergson lengyelországi származásu úkapjáról, R. Semüél Zbitkover-ről érdekes esetet elevenítenek fel. 1794-ben történt, amikor az oroszok megsemmisítették a felkelő lengyelek seregeit, köztük a Josselevicz zsidó ezredes vezérlete alatt álló zsidó csapatot is. A vezénylő generális a kozákoknak egy napra szabad gyilkolást és rablást engedett. Erre Reb Semüél kihirdette a kozákok között, hogy minden élő zsidóért, akit házába hoznak, három arany rubelt fizet és minden megölt zsidóért egy ezüst rubelt ad, hogy az elhunytat eltemethesse. A kozákok erre az ízet reményében csupa élő zsidót szállítottak. R. Semüél egy zsák aranyat osztott ki. Mivel három arany elvesztése forgott kockán, a kozákok sohasem vigyáztak úgy a zsidók életére, mint akkor.

— Sátoraljaujhelyben a minap elhunyt az orth. hitközség egyik legnagyobb és legöregebb talmidchomja: Weinmann Bernát z.c.l. A megdicsőült a szó szoros értelmében éjjel-nappal tanult és tanított, amiért a város ösz-zsidósága előt köztiszteletnek és közszeretetének örvendett. Temetésén Dick Hermann rabbi és egyik fia bucsuztatták nagy érdemeihez képest és nagy tömeg kísérte őt utolsó útjára.

— Nagymarosról a már nyugtatótt P 69-en kívül még P 40-et kaptunk pótlólag, mint a „Tomché Jesivósz Sábosz“ bevételeit, melyhez a következő nyaralók járultak hozzá: Engelman testvérek 8, Friedmann terménykereskedő, Grünwald Dávid

fakeresk. 4—4, Schulfeld Ignác terménykereskedő, Schulfeld Jakab, Klein 3—3, Dr. Deutsch Adolf igazgató, Hartmann tanár, Tauber cukorkakereskedő, Wieder tanár, Wortmann textilkereskedő 2—2, Abelesz, Knöpfler, Stern Saul 1—1. Fogadják az öszses nemes adakozók hálás köszönetünket a szegény böcherok nevében. Győr, 5689. Elül 3-án. Orsz. Tomché Jesivósz Egyesület.

— Szijüm Tabon. A tabi hitközség tagjai mult héten befejezték Beróhajs traktátus tanulmányozását. A szijüm ünnepélyen Breuer Bernát főrabbi úr nagyhatalásu öszszefoglaló előadása után Deutsch Elkán és Briszsk Salamon urak mondtak az alkalomhoz méltó beszédeket. Schimmel József kántor énekeivel hozzájárult az alkalom ünnepélyességének fokozásához.

— Reb. Neszánele Fried z. c. l. Jahrzeitja. Hétfőn, Elül 4.-én volt a világhírű balmazújvárosi gaon halálózásának 13.-ik érfordulója. A megejtő szombaton a megb. gaon veje, Klein nagyszöllősi főrabbi tartott az újvárosi templomban szónoklatot, mely magával ragadta az egész gyülekezetet; mincha után Fried Oszkár (Munkács) és Fried Ede tiszaberceli rabbi beszéltek nagy hatással. A Jahrzeit napon Fried Menyhért balmazújvárosi főrabbi tartott a sir előtt (az ajhel-nél) megrázó erejű emlékbeszédet, nagy közönség előtt.

— Dr. Rónai János tizeves halálévfordulója. Tíz évvel ezelőtt hunyt el Pesten az akkori izgatott időben teljesen észrevétlenül dr. Rónai balázsfalvi ügyvéd, aki Magyarországon elsőnek propagálta a cionizmust, még Herzl előtt. Egyik legelső röpiratában (Zion und Ungarn) nagy tisztelettel emlékezik meg a megdicsőült Groszberg Lipót által kiűnően szerkesztett „Allgemeine Jüdische Zeitung“-ról, amely tárgyilagosan foglalkozott működésével.

— Templomavatás. A kisvárdai rabbinátushoz tartozó Zsurk fiókhitközség f. hó 9-én a reggeli ima keretében tartotta meg, saját erejéből emelt templomának felavatási ünnepélyét. Az ünnepélyre a szomszédos fiókhitközségek is hivatalosak voltak. A felavatást maga Rosenbaum Mózes főrabbi végezte, ki szép beszéd keretében méltatta az egybegyűlteknek az ünnep jelentőségét. A zsurkiak emelt hangulatban távoztak ugyan felavatott templomukból.

STERN és TÁRSA

orth. כשר virstil, szalámi és füstölt húsrugyár

ajánja kitűnő szalámi gyá tmányait.

5 kilogramm rendelésnél franco, franco.

Gyár és iroda:

Nefelejts-u. 12.
Telefon: J. 458—30.

Főüzlet:

Király-utca 54.
Telefon: Lipót 980-08.
Sürgöncim: „Sterncomp“.

Fióklerekatok:

Grosz B. Teleki-tér 5.
Auster S. Péterffy S.-u. 42
Ujpest: Goldmann,
Piac-tér.
Kispest: Rottmann,
Kossuth-tér 2.

Kérelem Hitestvéreinkhez!

A háboru utáni zavaros idők egyik áldozata a dunántúli régi diszeli hitközség lett. Kilenc hitestvérünk szenvedett ott mártírhalált és az emberi bestia még az I tenházát sem kímélte meg. Most a vagyonnukból kifosztott szegény diszeli hitestvéreink felkérésére fordulok a Zsidó Ujság olvasóközönségéhez és apellálok a zsidó szivre és vallásos érzületre. — Segítsük diszeli hitestvéreinket, hogy templomukat és fűrdőházukat renoválhassák. Adakozunk a sulyos gazdasági viszonyok dacára is ezen szent célra, hogy a Mindenható nemes cselekedetünket beírja „az érdemek és jöttek emlékkönyvébe“. Hitrokoni üdvözlettel
Korein Dezső.

Adományokat készséggel továbbít a Zsidó Ujság kiadóhivatala.

— Dr. Zinner Nándor, a híres orthopaed-sebész a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának igazgató főorvosává lett kinevezve. A kiváló férfi működése, aki zsidó létére számtalan nemzsidó beteget adott vissza a produktív munkának, valóságos kidűs hasém. A tettereje teljességében levő igazgató — öszszesen 37 éves — hivatva van a humánus intézmény fejlesztésére és fellendítésére.

— Tiferesz Bachurim Egylet Apcon. Az apci izr. ifjuság a napokban tartotta alakuló közgyűlését, hogy megalakítsa a zsidó ifjuság kulturális otthonát, ahol ő az ő zsidó önértetének fejlesztését istápolhatja. Felsőzsolák közül igen kiemelő en ecsetelte Reich Antal orvostanhallgató ur a zsidóság mai helyzetét és serkentette a fiatalokat zsidó önértetre és zsidó ambícióra. Hasonló értelemben, de mély vallásos alapra fektetve folytatta a felszólalók sorozatát Wohl Ernő, ki az egylet célját a vallásosság meggyökerezésével óhajlja fejleszteni. Megalakulás után az egylet megválasztotta előljáróit: elnök Jungreis Frigyes, alelnök Schwarz Kálmán, gondnok Blau Ernő, pénztárnok Reich Imre, jegyző Wohl Ernő.

Kitűnő minőségű

Hutter

szarvas szappan

kapható minden fűszer- és festékkereskedésben. — Gyártja a budapesti orth hitközség rabbinátusának felügyelete mellett: Hutter József szappangyár és Olajipar r. l. Budapest, VII., Erzsébet-körút 6. — Telefon. J. 461—92, 93, 94, 408—92.

— A galántai jesiva köréből értesítenek bennünket, hogy a volt tanítványoknak Galántán való, Elül 17-i (szept. 22-i) II. rendes évi közgyűlésére széleskörű előkészületek vannak folyamatban. A tanítványok zöme már a megelőző szombatot (Elül 16) is Galántán tölti, amikor Buchsbaum főrabbi a tanítványok testvériességéről és a Tóratanulás szintjének emeléséről tart magas színvonalú drósót.

— Akik jól élnek, míg váláshoz készülnek. Egy ungvári lapban a kövekező szomorúan érdekes históriát olvassuk. Egy keresztény vasutas beleszeretett egy aknaszlatinai zsidó leányba és kijelentette, hogy hajlandó átlérni a zsidó hitre. Minthogy a leány is szökéssel fenyegetődött arra az esetre, ha ellenzik a frigyet. A fiatalembert a munkácsi beszédin nem akarta felvenni a zsidó válás közösségébe, amíg nem hagyja el a szombatmeggzészel egybekötött állását. A vőlegény kilépett a vasut szolgálatából, zsidóvá és boldog férjé lett, de elfogyván a hozomány és mivel állás sem akad, csakhamar beállott az a szomorú eset, melyet a zsidó közmondás azzal a mondással jelez: „der Dales kriegt sech“ (a szegénység veszkezik). Közösen elhatározták erre, hogy válni fognak. A get-kiállítás díját, 500 koronát azonban nem bírták előteremteni. Akadtak jószívű emberek, akik összegyűjtötték nekik a pénzt és rendelkezésükre bocsátották. Mikor azonban a fiatal pár pénzt érzett, felébredtek régi érzéseik s dehogy is jutott eszükbe a válás, amíg — elfogyott az ötszáz korona. Uána megint válási szándék. Összegyűlt újabb ötszáz korona és megisméltődött az eset. Ugylátszik, hogy ennél a házasságnál nem annyira az az elv játszik szerepet: „ohne Geld iss ka Chasene“ (pénz nélkül nincs menyegző), hanem az, hogy ohne Geld iss ka Get (pénz nélkül nincs get-átadás).

— A miskolci Tannenbaum-imaház köréből vesszük a köv. sorokat: „R. Jechiel Horovitz, ki Pápáról költözött Miskolcra, imaházunkban dicséretes tevékenységet fejt ki. Kitűnő előadói képességgel tartott, műsorral élénken tarkított mágidüszdrósói a közönségnek valóságos élvezetet nyújtanak. Esténkénti gemre-előadásai is igen népszerűek. Tevékenysége a Tóra és vallásos szellem terjesztése terén példaadó lehet sok-sok más talmidchóchnak.“

— A legújabb palesztinai távirati jelentések szerint a helyzet csendes. Az egész országban a lefegyverzés folyik. Az araboknál talált rablott állatokat s egyéb holmit visszaszolgáltatják a tulajdonosoknak. — Tiltakozásokat jelentenek egész Romániából. Nagyarányu volt a párizsi demonstráció. Délafrikában, Johannesburgban a tiltakozó ülés küldöttségét Hertzog tábornok miniszterelnök fogadta.

— A palesztinai gyors-segélyakció javára vettünk: Winkler Mór főrabbi, Győrszentmárton P 48.54. (Gyűjtés. Hozzájárultak: Handelsmann Nándor 16.80, Kántor 10, Winkler főrabbi 5.24, Lehner Pál, X, Földes Károly, özv. Weisz Józsefné, Kohn Ignác 2—2, Löwy László, Löwy Márton, N. N., Prágai N., R. K., Pollák Jenő 1—1, Krausz Pálné 0.50.) Steiner József, Sopronzil P 22. (Gyűjtés. Hozzájárultak: Fellner J. 6, özv. Spitzer Simonné, Singer Lipót 5—5, özv. Krauszné 2, özv. Reinerné, Kanitz Lajos, Steiner 1—1, Csillag Jenő, Reiner Ödön 0.50—0.50.) Spira Henrik, Abaujszántó P 5. Összesen P 75.54. A múlt héten kimutatott gyűjtéssel együtt, eddigi gyűjtésünk P 130 54. Az összegeket rendeltetési helyére juttattuk.

— A nyiregházi orth. hitközség kántor-metszőjévé választotta Horovitz Éliást Vásárosnaményból.

— Meghalt Louis Marshall, amerikai zsidó filantróp. Zürichben 73 éves korában meghalt a Jewish Agency tanácsának elnöke, Louis Marshall, az amerikai zsidóság vezére. Elnöke volt annak az amerikai zsidó bizottságnak is, amelyet az amerikai zsidóság a versaillesi béketárgyalásokra küldött és ő vitte keresztül a zsidó nemzeti kisebbség jogainak a békeszerződésbe való beiktatását.

Csodaszép parókák!

Tartós ondolás (Dauerwellen) és hajfestések. — Szolid árak!

Pock Károly
hölgyfodrász
Bpest, Andrassy-ut 19.
Telefon: Lipót 999—10.

Családi hírek

Práger Féleglet Paksról, eljegyezte Siegelmann József, Soltvadkertről. — Minden külön értesítés helyett.

Szerkesztői üzenetek

B.-füred: Nem érkezett meg. — Nyirlugos: E héten utazott heza. — Érdeklődő: Az Aguda § 4-je, amelyről a Kenésziójn vita folyik, azt mondja ki, hogy az Aguda vezetőségében csak az foglalhat helyet, aki „külön orthodox“ hitközség tagja. Németországban azonban számos helyen az orthodoxok nem válhatnak ki külön hitközséggé s a nagy hitközség kebelében belül alkotnak orth. csoportot, amelyet ott „hitközségi orthodoxia“ névvel illetnek. Utóbbiak most már azzal érvelnek, hogy sok „hitk. orthodox“ és mizrachista is alkalmas volna az Agudában való vezető szerepre, így tehát a paragrafust át kell stilizálni. E törekvés ellen nagy felzúdulás támadt egész Szlovénországban, de a németországi Breuer-féle frakcióban is. S mivel a magyar orthodoxia — mely egészen „külön orthodox“ hitközségekből áll — nem kapott garanciát arra nézve, hogy a S változatlan marad, vagyis, hogy a Kenésziójn nem hoznak a magyar orthodox szeparáció elvével ellentétes határozatot, azért nem küldött hivatalos képviselőt a kongresszusra. — Kiskőrös: Forduljon kérésével a köv. címre: Menorah-Verlag, Wien, Heine-str. — Sárkeresztúr: A kitért nem tartozik a régi hitközségének adót fizetni. — „M—i levél“: A cikk jó, de nem tudjuk, kihez van szerencsénk? — Balkány: 1) Dr. Friedigernek nem kell közelebbi cím; 2) Külföldi lapok ügyében szíveskedjék az „Israelit“hoz, Frankfurt a/M, fordulni. — Sátoraljaújhegy: Kérjük kérdésért megismételni. — Kisunyom: Forduljon a „Nyomorék Gyermekek Országos Otthonához“, Budapest, Mexikói-ut 63. — „Pásztor“: Sajnálattunkra nem közölhető. — Cz., D—n: Cikke jól van megírva, de a dolog nem aktuális. — G. D., T.: Sorra kerül. — W. S.: A kérdezett cím: Rabbin Amiél, Anwers, Belgium. — Többeknek: Cikkeik sorra kerülnek.

— **Hölgyek figyelmébe!** Pollák Sarolta 25 éve fennálló kozmetikai intézetét Andrassy-ut 38. I. em. a m. t. hölgyközönség szíves figyelmébe ajánljuk. Olvasóinknak fenti cég minden kötelezettség nélkül kozmetikai kérdésben a legmesszebbmenőbb felvilágosítással szolgál.

Nyilttér*)

A kispesti szefárd jellegű tagok értesítik az érdekelt esetleges metszői pályázót, hogy ezen állás megelégedésünkre be van töltve és a legkomolyabb השנה נבול tilalomba ütközik.

Sternberg Sámuel.

Alulírottaknak tudomására juttott, hogy egy községünkön kívül álló egyén a mi belső ügyeinkbe avatkozik, melyet elsősorban minősíthetetlen eljárásnak bélyegzünk meg. Az illető hivatkozik valamilyen szefárd jellegű tagokra (ha ilyenek ugyan léteznek Kispesztben). Mi egyáltalán nem kifogásoljuk, ha az utóbbiak a hozzájuk illő metszőjüket megtartják, de reánk kényszeríteni egy embert, aki nálunk alkalmazva nem is volt és hónapok óta nem is jár imaházunkba, nem lehet. Az illetéktelen beavatkozást, mint közönséges tolokodást, kereken visszautasítjuk.

A kispesti aut. orth. imaegyesület nevében: Szatmári Jakab, elnök, Edelmann Vilmos, Rottmann Lipót.

*) E rovatban közöltekért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

ארמה כשר

VÉNUS

ételzsir

Synders győri orth. főrabbi ur hechserevel ellátva.

Vénus ételolaj

kiváló minőségben minden fűszer, csemege és élelmiszer üzletben kapható. — Gyártja:

Olajművek r.-t.
Kohn Adolf és Társa
Győr—Budapest, Zoltán-
utca 16. Telefon: 208-22.

Képviselet:
Sussmann Lipót és Társa
Telefon: „Ujpest“ 161.

Pollák Sarolta kozmetikai intézete, Budapest, VI., Andrassy-ut 38. I. em. Párizsi Áruházal szemben. — (25 éves működés.)

Hajszálak kiirtása arcról, karról, szeplők, pattanások, összes szépséghibák kezelése. — Szemölcsirtás. Arcápolás, bértrendszer. — Miracle hajtavolító szer szétküldése utasítással. Minden eddigit felülmul! (Prospektus) Díjtalan tanácsadás.

Orth. kóser

kitünő csemege tea-vaj tehén-turó

Továbbá tisztelettel értesítem a t. közönséget, hogy a híres **Staufer és Tea** sajtgyárában orth. kóser dobozos ementháli sajtot gyártok, melyet rövid időn belül forgalomba hozok. Gyors postai szétküldés bármely mennyiségben. — **Vajam kitünő, minősége egyedülálló.** Kérek egy próbarendelést.

Weiszmann Vilmos vajüzeme, **Kapuvár**, Sopron m.

Orth. kóser vendéglő Szegeden.

Tejes és husos, meleg és meleg ételek állandóan kaphatók. Kizárólag makói vágást használok. Referenciát a makói orth. rabbinátus nyújt. Fiatalemberek, kik Szegeden végzik tanulmányaikat olcsó ellátásban részesülnek. **Blau Izsákné (Makóról) Szeged**, Somogyi-u. 20.

Eben erschienen:

נחלת צבי

über den geistigen Nachlass S. R. Hirschs זצ"ל

Ein Beitrag zur Würdigung der religionsphilosophischen Bedeutung des Meisters.

Und:

„Allzu scharf macht scharf!“

Eine Zurückweisung unbegründeter Angriffe gegen S. R. Hirsch

Von

Rabbiner Ph. Fischer
in Sárospatak, Ungarn.
Preis: 2 Pengő.

Verlag: Sängler & Friedberg
Buchhandlung
Frankfurt am Main
Hanauer Landstr. 17.

Talészim, Máchzorim, Tefilin, Mezúesz

és mindennemű imakönyvek legolcsóbban kaphatók

Szántó Zsigmond

könyvkereskedésében
VII., Sip-utca 12. (a nagy hitk. székházában.)

Tisztelettel értesítem barátaimat és a t. közönséget, hogy a Fränkel-féle

Rombach-u. 12. sz. orth. בית שמש vendéglőben

az üzletvezetést átvettam.

Budapest.

Hartstein Vilmos
volt debreceni vendéglős.

Weisz Lipót uri szabó, Budapest, Teréz-
körút 31. szám. — Műhelyem-

ben a legkényesebb izlést is kielégítő

férfiruhák elsőrendű kivitelben

előnyös áron készülnek! Több rendelés esetén vidékre is megyek.

Akinek a Teremtő a lársa . . .

A híres »Apter« czádik idejében történt, hogy egy Smüél Zálmen nevezetű, nyomoruságosan szegény korcsmáros, aki a város-hoz közel eső faluban lakott, hirtelen meggazdagodott. De ami a legérthetlenebb volt a világ előtt: az emberek százai jártak hozzá, mint egy valódi rebbehez. Sokan tanácsért fordultak hozzá, holott még jóakarattal sem volt nevezhető okos embernek. De a legtöbben a szó szoros értelmében segítségért könyörgöttek neki. Mindenféle kérésre ő csupán annyit válaszolt: »Adjá Isten, hogy kívánságod beteljesüljön« — »hogy a beteg felgyógyuljon« stb. A hívők megnyugodva távoztak s csodákat beszéltek arról, hogy az óhajítás mily gyorsan megvalósult. Csakhamar tudomást szerzett az esetről a híres Apter czádik. És elhatározta, hogy ismeretlenül meglátogassa a korcsmáros. Személyesen akart meggyőződni a mendemondákról. És amennyiben a hír igaz, nagyon érdekelte őt, hogy mi lehet az a végtelen »zechusz«, ami a korcsmárosnak jutott.

Pár nap múlva mint toprongyos koldus érkezett a pátziárka a falu szélén lévő korcsmába. Mint mindenkit őt is szívesen fogadta a korcsmáros. És miután szép nedvőt adott neki, felajánlotta, hogy pár napig is szívesen látja a háznál, amit az »Apter« el is fogadott.

A nagy czádik egész nap a korcsmában tartózkodott. Látszólag tanult, de valójában mindig a korcsmárosot figyelte. Szüntelen jöttek hozzá az emberek segítségért könyörgve. De a viselkedésén semmi különösét sem vett észre. Elmult egy nap és a czádik az éjszakától várt eredményt. A rabbi egész éjjel nem aludt, várta, hogy mikor fog hozzá a korcsmáros valami áhitatos cselekvéshez, amelynek eredményes működését köszönheti. De a korcsmáros az egész éjjel aludt mint a bunda.

Eljött a reggel. A rabbi egyetlen reménye most már a reggeli ima volt: hátha annál fog tapasztalni valami megfigyelésre méltót. Hiába. Mert a korcsmáros a leg-egyszerűbb ember módjára egyszerűen »leda aludt« a nála alig pár percig tartó imá. Miután gyorsan kinyitotta a korcsmáját, a reggelit már a pult melletti fogyasztotta el. A rabbi most már határozottan megállapíthatta, hogy a korcsmá-

ros közönséges zsidó ember. A hívők azonban egyre jöttek és »Reb« Smül Zálmen mosolygós arccal »önvintolt« nekik.

A rabbi most már levette inkognitóját s bemutatkozott a korcsmárosnak, ráparancsolt arra, hogy árulja el mi a titka annak, amit nála látott. A korcsmáros nagyon megijedt, felismervén a nagy tudóst, de esküdözött égre, földre, hogy ő sem tudja ennek eredeti okát. Csupán csak annyit tudok — jegyezte meg mosolygós, de kissé elszégyenült arccal — hogy az emberek jönnek hozzám és én kívánok nekik minden jót, amiért persze soha egy fillért sem veszek tőlük. És mert néha valakinek beteljesedik a kívánsága, azt hiszi a világ, hogy az nekem, köszönhető. És jönnek hozzám mint a jó kutra.

Már most arra felel, tette fel ismét a kérdést az »Apter« — miből gazdagodtál meg? Mert tudom, hogy alig pár évvel ezelőtt még koldusszegény voltál.

— Felvilágosítást erre sem tudok adni, — jegyezte meg a korcsmáros — csupán egy dolog történt velem ezelőtt három évvel. Azóta hála az Ur szent nevének megvan a megélhetésem. Mint már említettem három évvel ezelőtt történt a dolog. A legnagyobb nélkülözésben éltem hat tagu családommal együtt. Itt állott a korcsma egy csepp ital nélkül. Nekem pedig egy utolsó fillérem sem volt amiért italt vegyek. Tanácstalanul néztem a feleségemre: Cháve lében mit tegyek? Félek, hogy éhen pusztulunk ártatlan apróságainkkal együtt. Mert akár mi történjék, de idegen emberek adományaira nem akarok rá szólni.

— Egy tanácsom volna, — szólalt meg a feleségem: »Eredj be a városba és keress magadnak társat az üzlethez. És mondd el neki, hogy a korcsma, amelyhez társul hívod, elég jömeneteli volna, csak nincsen hozzá pénzünk.

Nézzed csak, amott jön az Iván kisleánya üveggel a kezében, biztosan kosszánk jön. Ugy is lett.

A leány ide jött. Egy liter pálinka kellett volna neki. De sajnos egy csepp sem volt. Nem sokat gondolkodtam tehát, elfogadtam az aszszony tanácsát és el is indultam a város felé. Szép tavaszi nap volt. A mezőn minden oly eleven volt s a kismadárkák vígan csiripeltek a fákon. Hej Uram Teremtőm —

tört ki szomorú szívemből egy keserű hang — miért hagytál el engem, lám milyen boldogan röpködnek a madarak fáról fára s milyen gondtalanul virágzik a rét. A szép tavasz, a kikelet, mindenki- nek hoz valami jót, valami újat, csak nekem nem. Óh Uram Teremtőm, miért ne adnál nekem legalább annyit, amiből meg éljek ártatlan apróságaimmal? Miért kelljen hát most nekem egy idegen embert az üzletembe venni társként. Akiról azt sem tudom, hogyan fog velem bánni, nem fog-e meglapni stb. Óh, egek Ura — folytatam most már könyörgő- re a dolgot — szánd meg nyomorult szolgádat és légy Te a társam. Fogadom, hogy oly hü- séggel fogok veled osztozni amire még nem volt példa a földön.

Még soká folytattam a Teremtő- höz szánt könyörgésemet és ígé- retemet, s miközben zsebkendőért nyultam, hogy megtöröljem köny- nyes szememet, — hát egek Ura! egy száz rubeles aranyat találtam a zsebemben. Képzeld rebbe-lében azt az örömet, amit éreztem. Még ma is mély meggyőződés-em, hogy az aranyat a Jöteremtő adta, hogy azzal a társas üzletet megkezdjük. Jutott is abból borra, sörre, pálinkára, ami csak a korcsmában kell. És azóta meg is van a megélheté- sem, hála az ő szent nevének. Ami pedig a »társamat« illeti, ide néz- zen! — hívta most a kasszához a rabbit a korcsmáros — A fiókom el van rekesztve és minden be- tolyt összeget megfelelek. Fele az enyém, fele pedig az I-tené. Ebből azután szegényeknek és egyéb jótékonycélokra telik. De- hogy miért jönnek hozzám az em- berek — vagy ha úgy tetszik — miért teljesedik be a kívánságom, azt nem tudom.

— No majd megmondom én! Válaszolt most már a nagy czá- dik. Azt mondja a Sülchon Örűch: »sitűf máseoszó ószó«, ami annyit jelent, hogy egy társ nem dön- tetheti meg a másiknak az intézkedé- sét. Tehát, ha parancsolod, hogy beteg gyógyuljon, vagy bár egye- bet szólj, azt a jó Teremtőnek sem lehet érvényteleníteni. Mert te neki hűséges társa vagy....

Rosner Éliás
Mezőkovácsháza.

— 3 aprógyermekes anya, kit férje önhibáján kívül elhagyott, kimond- hatatlan nyomorban tengődik. Lakásából kitétek, kenyér nélkül áll; csecsemőjét nem képes táplálni. Könyöradományok Haan Frigyesné, Budapest, VII. Csengery- utca 7. III. em. II. címre kéretnek.

Országos Tomché Jesivósz Egyesület, Győr

Post-csekk-számla száma: 40.530.

Kimutatás:

a folyó évi „Tomché Jesivósz Sábosz“ eddig befolyt bevételeiről. Abaujkér: 9.42, Abaujlak: 10, Ács: 16, Adánd: 8, Alsóberecki: 20, Alsószolca: 12.50, Álmosd: 12.80, Anarcs: 21, Apagy: 19.50, Apc: 67, Aszód: 40.50, Arló: 5.

Bácsalmás: 40, Baja 45.80, Baktakircs: 42, Balassagyarmat: 157.30 (Hitk. 98, Chevra Kadisa: 23.50, Bész Hámidos: 15.80, Tiferesz Bachurim: 15, Misénesz Dálm 5.) Balatonszemes: 70, Balmazújváros: 27.50, Balsa: 8.42, Barabás: 25, Békés: 15, Békéscsaba Orth. Hitk. 140, Békéscsaba Kongr. Hitk.: 171, Beled: 117.92, Belsőbócs: 32.50, Bercel: 23, Berettyóújfalú: 156.50, (Hitk.: 100, Bész Amrom Imaház: 56.50), Biharnagybajom: 40, Bodrogkeresztúr: 67.90 (Hitk.: 48.20), Rubin rabbi Imaháza 19.70), Bodvaszilás: 4.50, Borsodharsány: 16, Bököny: 19, Bpest: Tarr-utcai orth. Imaház: 20, Hazkora egylet 20, Páva-u, imaház 30, Ec Chajim Egl.: 5, Búdszentmihály: 125, Buj: 23.

Cegléd: 10, Cégénydányad: 14.36, Cellőmők Orth. Hitk.: 107.32.

Csabrendek: 16, Csaholc: 18, Csákvár: 10, Csaroda: 15.50, Csenger: 56.80, Csongrád: 14.35, Csor- na: 261.40.

Dámóc: 10.50, Derecske: 111, Dévaványa: 50, Diósgyőr: 214.26, Disznód: 10, Dombóvár: 77, Dombrád: 69.50, Dunaföldvár: 4, Dusnok: 20.

Eger Orth. Hitk.: 156.42, Egyek: 51.80, Encs: 76, Érpatak: 5.

Farád: 3.50, Fehérgyarmat: 80, (Hitk. 40.50, Bész Hámidos: 39.50,) Felsőireg: 18, Felsőméra: 40, Fel- sőszolca: 79.80, Fonyó: 40, Földes: 43, Füzesabony: 66.72.

Győr: 360.08 (Templom: 304.56, Grosz Dániel Bészhamidos: 45.52, Gyár-utcai Grosz-minjen 10), Gáva: 58, Gégény: 63, Gergelyi-Ugornya: 50, Gesztely: 51.50, Girincs: 15, Gönc: 61.15, Gyömöre: 29, Gyön- gyös orth. Hitk.: 50, Gyöngyöspa-

ta: 19.50, Gyöngy: 10, Gyüre: 14.30.

Hajdubagos: 37, Hajduszóvát: 30, Halma: 26, Hernádnémeti: 29, Hidásnémeti: 33.22, Hodász: 30, Högyész: 113.

Jánk: 37, Jánoshalma: 30, Já- nosháza: 172.86.

Kaba: 114.90, Kál: 45, Kálló: 18, Kaposvár: 20, Kapuvár: 120, Kecskemét Orth. Hitk. 102, Kék: 18.80, Kemece: 67, Kemenes- sőmjén: 10, Kemence: 21.50, Ke- nézli: 15, Kérsémen: 10, Kiskőr-ös: 156.50, Kisléta: 28, Kismarja: 14, Kiskunhalas: 80, Kiskunmaja: 100.72, Kisszekeres: 41, Kis- vársány: 6.40, Kocsord: 20.50, Komádi: 45.26, Konyár: 31.20, Kopocsepáti: 17.30, Korlát: 13.68, Kölcse: 34.50, Kömlő: 10, Kö- szeg: 6.60, Kunágota: 35.70.

Legyesbénye: 30.48, Levelek: 12, Lőrinczi: 20.70.

Mégocs: 28, Magyarbáncs: 26.30, Magyarbáncs: 11.60, Máriapócs: 29.50, Mátészalka: 114, Me- gyaszó: 32, Mezőkovácsháza: 57.50, Mezőladány: 32.50, Miskolc szefárd: 100, (imaház 74, Plattner minjon 26), Moson 187.

Nábrád: 12.78, Nádudvar: 120, Nagyatád: 5, Nagycsákány: 25, Nagydobos: 30.70, Nagyhalász: 31.86, Nagykanizsa: 20, Nagykőr-ös: 114, Nagyléta: 93, Nagyoro- szi: 18, Nagyrábé: 18, Nagyvar- sány: 2.50, Nógrádsáp: 9.

Nyergesújfalu: 31.70, Nyiracsád: 43.90, Nyiradony: 93.80, Nyirbá- tor Orth. Hitk.: 100, Nyirbéltek: 31.50, Nyirbogát: 58.64, Nyirgelse: 17.50, Nyirlugos: 18.52, Nyirmada: 154.70, Nyirmihálydi: 15.40, Nyir- parasznya: 12, Nyirtass: 87.10 (Hitk. 75.24, Bész Hámidos 11.86) Nyirvasvári: 22.54.

Olaszliszka: 53, Ond: 23, On- ga: 17, Óbuda: 17, Ónod: 74.02, Ózd: 183.60, Örkény 22, Ór: 14.86.

Pácín: 17.80, Paks Orth. Hitk.: 117.40, Palotás: 25, Paszab: 4, Páztó: 40, Pápateszér: 10, Pécs: 13, Petneháza: 73.90, Pesterzsé-

bet Orth. Imaház: 38.50, Pocsaj: 15, Pomáz: 76.48, Pócspetri: 16, Porcsalma: 21.25, Pórládony: 110, Püspökladány: 127.20, Pusztado- bos: 43.70, Putnok: 141.70.

Rajka: 54.86, Rakamaz: 29.14, Recsk: 11, Révharányos: 10.80, Ricse: 77.40, Rozsály: 11.50.

Sajókazinc: 16.02, Salgótarján: 193.70, Sarkad: 36.50, Sály: 27, Sárbogárd: 6, Sárvár 312.18, Sátoraljaújhely: 204.88 (Orth. Hitk. 174, Taube József Minjen 4.20, Krausz József rabbi Minjen 8.60, Aikalmi Minjen 5, Tiferesz Ba- churim 13.08), Sásd: 23, Soltvad- kert: 170.60, Soproniván: 51.80, Sopronszill: 28.06.

Szabolcsbáka: 43.80, Szamos- szeg: 18.54, Szany: 18.08, Szed- res: 27, Szeghalom: 55.40, Szent- simon: 21.10, Szendrő: 140, Sze- petk: 10, Szerecs: 105.36 (Hitk. 21.48, Bész Hámidos 83.88), Szil- lasbalhás: 10, Szin: 21, Szolnok kongr.: 20, Szuhakálló: 25.

Tab: 125.30, Taktaharkány: 25.50, Tamási: 34, Tarcal: 64.30 (Hitk. 43.30, Tiferesz Bachurim Egylet 21), Tapolca: 12, Tápó- györgye: 42.50, Téglás: 26.12, Te- telen: 12, Tét: 45.78, Tiszabercel: 30, Tiszabездé: 36.50, Tiszada- da: 68, Tiszadob: 34.40, Tiszafü- red: 158.60, Tiszalök: 40, Tisza- luc: 26.10, Tiszanána: 23.13, Ti- szapalkonya: 21, Tiszaroff: 18, Tiszaszentimre: 27, Tiszaszőlős: 14.80, Tokaj: 210, Tolcsva: 44, Tolna: 70.80, Tomor: 9, Tornyo- spálca: 14.80, Törökbálint: 30, Tu- nvog: 25, Turkeve: 45, Tyukod: 17.71.

Ujfehértó: 110.40, Ujkér: 45, Ujpesti Orth. Hitközség: 46.72, Ujkécske: 13, Uraiújfalu: 14.40.

Vác Statusquo Hitk.: 94.50, Vá- mosmikola: 120, Vámospercs: 40, Várpalota: 53.50, Vásárosnamény: 170, Verpelét: 47.50, Vértes: 15.50, Veszprém: 55, Vésztő 33.10. Vi- zsoly: 41.

Zalabér: 13, Zemplénagárd: 23.20, Zirc: 17.80, Zsáka: 23.

Mindennemű munkaalkal- mat jelentsünk azonnal a „Somré Sábosz“-nál! (Budapest, VII., Wesselényi utca 13. szám.)

Hittestvérünk! Csak szombattartó cégnél vásároljon! **Posztó, divatszövet, szabókellékek** áruháza nagyban és kicsinyben. Különlegességek uri- és női-szövetekben. — Billiárd- és játékasztal posztó Előfizetőinknek 5% engedmény. — **Seldner Lipót** áruháza Budapest, Kertész-u. 43. Tel.: J. 450—87

Pályázatok

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas-
tagon szedett betűkből 32 fillér. Pályá-
zatok felvételnek: Budapest, Sip utca 10.
— Hirdetések díja előre fizetendő. —

A sátoraljaujhelyi aut. orth.
izr. Talmudtóra iskola oly 30 év
körüli melámed-ot keres, aki ש
נמרא חו"ס והר"ש חנ"ך ו"ש
oktatásra megfelelő képzettséggel és
gvakorlattal bír. Pályázati kérvény-
hez melléklendő képesítési,
edigi működési és egyéb okmányok
másolatain kívül hatósági erkölcsi
bizonyítvány és magyar (állampol-
gársági) illetőségi bizonyítvány. Fi-
zetés megegyezés szerint. Cim: Ifj.
Deutsch Mór elnök, Kossuth Lajos
u. 34.

A celdömölki aut. orth. Talmud
Tóra Egylet keres egy böchert
א"ב הורש"י נמרא וירושלמי
tanítani. Fizetés havi 80 P, lakás
és vándorkoszt. Utiköltség csak a
meghívottak térítették meg. Ajánla-
tok Neustadt Samu elnök címére
küldendők.

A pápai orth. hitközség pályáza-
tot hirdet ש"ב ב"ב ק"ר ש מרכימ
állásra, melyre 35 éven aluli oly
magyar honos metszők, kik három
elismerthet orthodox rabbitól kabbólóh-
val rendelkeznek, pályázhatnak. Java-
dalmazás: fizetés megegyezés sze-
rint, megfelelő lakbér és szokásos
mellékjóvedelem. — Próbaelődásra
csak meghívottakat bocsátunk. Pá-
lyázók folyamodványukban ismer-
tessék eddigi működésük helyeit és
családi körülményeiket. Az állás
azonnal betöltendő.

Pápa, 1929 szeptember hó.

Ifj. Eisler Mór
hitk. alelnök.

Iskolakönyvek

az ország összes iskolái ré-
szére kaphatók Müller-nél,
Budapest, VI., Laudon-utca 2.

Tálószim,
Máchzajrim,
Szeforim.

Katzburg Salamon könyvnyomdája

Budapest, Dob ucca 28.

Elvállalja mindennemű nyomtatvá-
nyok elkészítését. — Specialista
héber nyomtatványokban.

מקבל להדפיס ספרים בול ובתנאים קלים.

Apró hirdetések

MUSZONEGY ESZTENDŐ óta
közvetít házasságot Nagy Jenő
Rákóczi-ut 57-b. — Telefon (cég-
nélküli levelezés).

TEKINTÉLYES, országosan is-
mert rabbi, özv. 35 éves leánya
részére, ki minden tekintetben si-
került, hozzáillő, talmidchó-
chem és biztos existenciával bíró
férjet keresünk. Erre vonatkozó
levelek a kiadóba »Eszes Chajil
35« jeligére intézendők.

27 ÉVES vezérképviselő, aki biz-
tos existenciával rendelkezik,
nősülne előkelő orth. zsidó csa-
ládból. Leveleket lehetőleg fény-
képpel. Jelige »Budapest«.

FÉRJHEZ ADNÁM önhibáján ki-
vül elvált gyermektelen asszony
leányomat, oly 40 éven felüli
intelligens, vallásos érzelmű fér-
fihez, kinek biztos existenciája
van és családja nincs, vagy leg-
feljebb egy gyermeke. Hozo-
mány 30—40 ezer P között.
Bővebb megtudható Briszk M.
főrabbinál, Tasnád. (Judetul Sa-
laj, Románia.)

BENŐSÜLÉS! 30 év körüli vallá-
sos órásegédet keresek, aki
benősülne nagyobb vidéki vá-
rosban levő órá és ékszerüz-
letbe. Teljes címmel és referen-
ciákkal írt ajánlatot »Szombat-
tartó« jeligére kérek e lap ki-
adóhivatalába.

TELJESEN megbízható, szigoruan
orthodox szakácsnő kerestetik.
Bemutatkozás 9—4-ig. Freudiger
Izabella-ucca 51.

ÉPÜLETFASZÁKMÁBAN 1 1/2 évi
gvakorlattal bíró fiatal tisztvi-
selő, ügyes eladó, jól köböző,
levelezésben és az egyszerű
könyvtelben teljesen jártas. Je-
sivát is végzett, egyben vállalná
esetleg gyermekek talmudi ok-
tatását is, állást keres. »Meg-
bízható szombattartó« jeligére a
kiadóba.

ELVÁLLALNÉK 2 gyermeket tel-
jes ellátásra. Ugyanott fiam kor-
repetit iót vállal. Zongoratanitást
is. Márkus Jenőné, okl. zong-
oratanárnő VI., Erzsébet kí-
rállyné ut 11. II. 3.

GYERMEKTELEN család 17—20
éves főzni tudó árvaleányt ke-
res, Herczog, Ürömi-ut harminc-
négy, fűszerüzlet.

SZIGORUAN VALLASOS tökéle-
tesen perfekt szakácsnőt kere-
sek. Cim a kiadóban.

ZSIDÓ HITTESTVÉREK! Jobb
napokat látott, tönkrement vi-
déki családos 34 éves kereske-
dő, aki előkelő rabbicaládból
származik, könyörületeségért
fordul hittestvéreihez, juttassák
bármily álláshoz, hogy család-
jának kenyerét megkereshesse.
Prima referenciákkal szolgálha-
tok megbízhatóságom tekinteté-
ben. Bármily foglalkozást, szel-
lemit vagy fizikait elvállalok.
Sulyos helyzetemben állás elnye-
réséig, pénzbeli segítséget is
elfogadok s kérem azt »Öné-
zetes rabbicalád tag« címre e
lap kiadójába eljuttatni.

BORKERESKEDŐK részére elvált-
laja szüret vezetését teljes השנה
val, jó referenciákkal bíró szak-
képzett egyén. תלמיד חכם jeligére
a kiadóhivatalba.

SCHÜCK ORTH. FIUINTERNÁ-
TUSBAN elsőrangú gimnáziumi
tanerő felvétetik. Jelentkezés 10—
11-ig, Kertész-u. 32.

ISKOLATANULÓKNAK és magáno-
soknak ad teljes ellátást olcsón
Blau Miksa Budapest, Dob utca
32.

22 ÉVES intelligens, talmudtudásu
vallásos fiatalember jelenleg na-
gyobb községben tanító, elmenne
házitanítónak, lehetőleg oly felté-
tellet, hogy szabad idejét üzletben
tölthesse. Jó bizonyítványokkal
rendelkezik. Rottenstein H., D. A
részére, Földes, Hajdu m.

PERFEKT gyors- és gépirónő bár-
mely szerény díjazással szombat-
tartó állást keres. Kohn Margit,
Rombach-u. 13. II. 5.

MÉSZ, fával és szénnel égetett, kő-
mentes minőségben, pontos szá-
llítás mellett állandóan kapható
Pollák Zsigmond cégnél, Debre-
cen, Miklós-u. 13.

SÍRKÖVEK minden kivitel-
ben legolcsóbb gyári áron
Schreiber Jakob
villanyerőre berendezett
sírközemében Debre-
cen, Hunyadi-utca 14.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ.

Hoffmann és Társa könyvnyomda
Budapest, VI. Próféta ucca 7

Budapest, 1929. szeptember 20.
5689. Elől 15.

40 fillér

V. évfolyam 37. szám.

אלגנטיינע יידישע צייטונג

ג"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

ALAPITOTTA:

Groszberg Lipót

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, VII., SIP-UTCA 10.

TELEFON: J. 425—90. CSEKKSZÁM: 50.791.

EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ

SZERKESZTI:

Groszberg Jenő

Befejeződött a Kenészi Gédajló

— A világhírű geri rebbe és a kongresszus több vezéralakja
nyilatkoznak a „Zsidó Ujság“ szerkesztőjének —

Eltekintve a Kenészi Gédajló határoza-
tától, új munkakedvre felszólító ja-
vaslataitól, a szép beszédek tartalmá-
tól ébresztett szellemi élvezettől,
nagy élményt s soha el nem felejt-
hető emléket jelent a résztvevő ta-
gok kitűnőségeivel való beszélgetés.
A magyar orthodox ember előtt va-
lóságos új világot tárnak fel az ilyen
találkozások. Különféle országok, a
mienktől teljesen eltérő környezet
hatása alatt nevelkedett, típusait
ismeri meg, de minden különbözőség
dacára egyesít mindnyájunkat a Tóra
szeretete és a Tóra ismerete. E té-
ren itt mindenki testvér. És elte-
lünk bámulattal, hogy a Tórától
kiáradó bölcsesség milyen pompás,
az emelkedettség érzetét keltő és
valóságos áhitatot kisugárzó egyé-
niségeket nevelt. A szavak amelyek
a világ orthodoxiájának vezetői aj-
kán elhangzottak, felejthetetlenek
maradnak, annál is inkább, mert
közvetlenül, minden nyilvánosság
felé irányított tendencia híján be-
szélnék, az orthodoxiának egy nekik
idegen nyelven író szerény munká-
sával. Nehezen esik nekik a „Zsidó
Ujság“ nevet még kiejteni is, de
amikor megemlítjük, hogy az „All-
gemeine Jüdische Zeitung“ harcai-
nak folytatói vagyunk, akkor az
összes kelet-európai delegátusoknál
a legkitűnőbb ajánlólevelünk van.
S különösen, amikor elmondjuk azt
is, hogy a Zsidó Ujság alapítója R.
Arjéh Groszberg volt, akkor az
elhunyt apának járó tiszteletből a
fiura is átháramlik valami.

A magyar orthodoxiát ismerik a
Kenészi Gédajló delegátusai, a Dániából
jövőek epúgy, mint a litvániaiak, a
lengyelek képviselői epúgy mint a
norvégiai rabbi. Tudják, hogy itt
még erős bástyái vannak a Tórán-
ak és a vallásosságnak. Az álla-
milag elismert különálló szervezet

a zsidó vallásos élet megőrzésére
gyakorolt hatását is mindannyian
ismerik s értékelni tudják. Irigyel-
nek bennünket a jesivák támoga-
tására alakult egyesület, a Tomché
Jesivosz buzgó és eredményes mű-
ködéséért, és mindegyik az ő orszá-
gában kíván ily agilitásu egyesüle-
tet. Mi pedig azt hisszük, hogy a
palesztinai munkára felvetett esz-
mé: a peruto jaimisk-l a minden-
nap fillér adományt legelőször a
Tomché Jesivosznak sikerül majd
megvalósítani. És nagyon örültünk,
amikor megállapíthattuk, hogy né-
mely magyarországi gaon nevét és
működését mély tisztelettel említik
oly kiválóságok, oly talmudi kapa-
citásos is, akikre ráillik a régi kitű-
ntető cím: „az egész diaszpóra gyerme-
keinek mestere“ (rabon sel kol be
né hágjiló). Tisztelek és becsülök
a magyar orthodoxiát, de azért meg
is tudják kritizálni. Felekezeti-pol-
itikai orientálódását nem igen bírják
megérteni, mivelhogy nem ismerhe-
tik jól a magyar zsidóság politikai
életének egyes mozzanatait, amelyek
irányítólag hatottak a magyar or-
thodoxia állásfoglalásánál bizonyos
felekezeti és világ-orthodox kér-
déseken.

A „Gerer Rebbe“

A legmélyebb hódolattal körü-
velt lelkipásztor, akinek nevét száz-
ezrek áldással emlegetik egész Ke-
leteurópában és aki számtalan em-
bernek megmentette tanácsával, imá-
jával lelki harmoniáját, családi bol-
dagságát, az életbe való hitét, a
legszívélyesebben fogad, amikor
elébe járunk. Szuggesztív erejű
pillantásában az imponáló fölény
csodálatosan vegyül a szeretetteljes
együttérzéssel. „Nagyságának helyén
ott találhatod leereszkedő szerény-
ségét“ (bechol mokajm soató

majcé geduloszaj som áto majcé
inveszonüszej). Tiszteletet gerjesz-
tő ősz szakállú a hatvanas évek
vége felé járó korral dacoló arcot
keretezi be. Viselkedésében s ruhá-
zatában, hanghordozásában s min-
den mozdulatában disztinált. Lát-
szik rajta ősk lánclátának s ha-
gyományának hatása. Beszélgeté-
sünk folyamán, amely meggyőz
bennünket, hogy a Rebbe a világ
zsidóságának minden kérdésével s
annak minden szempontból való
megítélési módjával teljesen tisztá-
ban van, megkérdeztük, hogy mint
látja a magyar orthodoxia útját,
tapsztalatai alapján s meggyőződése
szerint? Reám néz egy kissé reám-
szögezi tekintetét — felejthetien
lesz! — azután csendesen mondja

— Áldott ország ez! A szent
Tan tanulása és a szellemétől
átítatott vallásosság tesz ki az-
t. De ne felejtsetek el: „chá-
verim kol Jiszróel“, testvéreként
kell a szent Tanért dolgozni az
egész világ-orthodoxiának.
Már a szent Tan adásánál, a
maton tajronál kötelezettséget
vállalt Jiszróel az egyetemes
felelősségértre.

A volt szajmszenátor

Lewin, a rzesowi főrabbi a kon-
gresszus egyik legnépszerűbb kivá-
lósága. Kitűnő szónok a zsidó prob-
lémák kiváló szakértője, lebilincse-
lően kedves ember. Mikor a főrab-
bit beszélgetésünk közben szenátor-
nak szólított, élénken s mosolygó-
san tiltakozik ellene:

— Sajnos, már nem vagyok sze-
nátor. Ezt sajnálom nem szemé-
lyemre, hanem az Agudára való
tekintettel. Egy ciklusban valóban
szenátor voltam a szajmben, ott
küzdöttünk zsidóságunk érdeké-
ért (Folytatás a 8. oldalon)